

Szkoła Policji w Pile

**Wybrane zagadnienia z zakresu
zmian w procedurze karnej
i wykroczeniowej dla policjantów
prewencji i ruchu drogowego**

Stan prawny na dzień 20 marca 2015 r.

Skład, redakcja językowa:
Waldemar Hałuja

Druk:
Lilla Bukłaha

**Zatwierdzam i wprowadzam
do użytku jako materiał pomocniczy
do doskonalenia zawodowego**

**Komendant Główny Policji
*nadinsp. Krzysztof Gajewski***

Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile
Wydanie II
Druk: Pracownia poligraficzna SP w Pile
Piła 2015

Spis treści

Wstęp	5
Jerzy Powiecki	
I. Zmiany w prawie wykroczeń	7
Marek Rychel	
II. Koncepcje porozumień procesowych jako podstawa zakończenia postępowania	46
Agnieszka Choromańska, Krzysztof Józwicki, Monika Porwisz	
III. Zmiany w przepisach o środkach przymusu procesowego	59
Dawid Zakowicz	

WSTĘP

Podpisana w dniu 17 października 2013 r. przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ustawa *o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw* z 27 września 2013 r. jest efektem prac Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego podjętych w 2012 roku. Nowelizacja w swojej istocie modyfikuje dotychczasowy model polskiego procesu karnego. Ponadto wprowadza zmiany w innych ustawach, m.in. kodeksie wykroczeń oraz kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia. Ma ona wpływ na działalność i pracę Policji.

Wielość i obszerność zmian, zróżnicowane terminy ich wejścia w życie, powodują wątpliwości w zakresie interpretacji i stosowania. Podręcznik odnosi się do zmian oczekujących na wejście w życie oraz aktualnie procedowanych, dlatego też obecnie trudno określić ostateczny kształt procedury wykroczeniowej.

Zmiany wprowadzone ustawą, ich istota i zakres, wywierają znaczny wpływ na prowadzenie postępowań przygotowawczych oraz postępowań w sprawach o wykroczenia przez Policję. W związku z powyższym, jednym z podstawowych zadań realizowanych do pierwszej połowy 2015 roku jest przygotowanie tej formacji do wdrożenia nowelizacji. Mając na uwadze zakres czynności koniecznych do przedsięwzięcia przez Policję w ramach przygotowań Komendant Główny Policji podjął decyzję o utworzeniu zespołu skupiającego przedstawicieli Komendy Głównej Policji i Szkoły Policji w Pile odpowiedzialnych i zaangażowanych w proces monitorowania i wdrażania zmian. Na mocy decyzji nr 170 z dnia 30 kwietnia 2014 roku powołany został zespół *ds. monitorowania i wdrażania w Policji zmian w procedurze karnej*. Działalność zespołu skoncentrowana została wokół działań zmierzających w kierunku identyfikacji problemów mogących się pojawić w praktyce po stronie Policji w związku z wejściem w życie przepisów tej ustawy, proponowania i wdrażania niezbędnych rozwiązań w tym zakresie oraz przedsięwzięć szkoleniowych Policji.

Jedną z inicjatyw z zakresu doskonalenia zawodowego jest opracowanie materiałów pomocniczych dla policjantów prewencji i ruchu drogowego. Publikacja stanowi zbiór opracowań dotyczących: zmian w prawie wykroczeń i procedurze wykroczeniowej, ze szczególnym uwzględnieniem nowych dla procedury wykroczeniowej instytucji, zmian w stosowanych w ramach postępowania w sprawach o wykroczenia artykułach kodeksu postępowania karnego, zmian wynikających z ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka. Dużo uwagi poświęcono wprowadzeniu instytucji mediacji do postępowania w sprawach o wykroczenia oraz zmianom w kodeksie postępowania karnego istotnych ze względu na zadania stawiane policjantom prewencji i ruchu drogowego, choćby w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego.

Publikacja uwzględnia zmiany wprowadzone ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw.

Jerzy Powiecki

ZMIANY W PRAWIE WYKROCZEŃ

Marek Rychel

W dniu 17 października 2013 roku Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej podpisał ustawę z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 poz. 1247 z dnia 25 października 2013 r.), która dokonuje w zakresie swojej regulacji częściowego wdrożenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z 20 października 2010 r., w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 280 z 26.10.2012, str.1) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 142 z 01.06.2012). Powyższa ustawa wprowadza także zmiany w 25 innych ustawach, w tym tak kluczowych jak Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego, Kodeks wykroczeń, Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Podkreślić także należy, że ustawa ta wprowadziła różne okresy wejścia w życie poszczególnych przepisów.

O ile chodzi o przepisy zmieniające zapisy ustaw Kodeks karny i Kodeks wykroczeń, które są przejrzyste, o tyle zapisy w ustawach Kodeks postępowania karnego i Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia na dzień dzisiejszy budzą pewne wątpliwości co do ich interpretacji i stosowania. Jest to spowodowane zmianami w innych ustawach, które wchodziły w życie w różnych okresach, tj. w przypadku ustawy Kodeks postępowania karnego - 27 stycznia 2014 r., 17 lutego 2014 r., 1 maja 2014 r., 2 czerwca 2014 r., 9 listopada 2014 r., 1 lipca 2015 r. oraz ciągłymi zmianami do zmian w zapisach tej ustawy, a także brakiem stosownych, odpowiednich zmian w ustawie Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

W przypadku, gdy ustawa odwołuje się do zapisu kodeksu postępowania karnego, który przed wejściem w życie określonym w ustawie zmieniającej, został zmieniony bez stosownej korelacji w ustawie Kodeks postępowania w sprawie o wykroczenia, powoduje to problemy interpretacyjne w stosowaniu tejże ustawy. W chwili obecnej komisja kodyfikacyjna do zmian w prawie karnej pracuje nad kolejnymi zmianami w prawie karnym. Z tych też powodów w chwili obecnej nie można przesądzić o ostatecznym kształcie procedury wykroczeniowej, jaka wejdzie w życie w dniu 1 lipca 2015 r.

Przypomnieć także należy, że podstawową cechą aktów prawnych zmieniających inne akty jest wywołanie jednorazowego skutku w postaci zmiany przepisów tych aktów. Skutek ten następuje z dniem wejścia w życie przepisów zmieniających i znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w treści przepisów zmienianych aktów prawnych. Akty zmieniające, oprócz przepisów zawierających dyspozycje i treść zmian (przepisów zmieniających) oraz przepisów o wejściu w życie, mogą zawierać także przepisy przejściowe. Określenie statusu obowiązywania aktu zmieniającego odnosi się wyłącznie do samodzielnych przepisów tego aktu, tak więc utrata mocy aktu zmieniającego nie ma żadnego wpływu na skutki, jakie wywołały zawarte w nim przepisy zmieniające, ponieważ przepisy te znalazły bezpośrednie odzwierciedlenie w treści przepisów aktów zmienianych, nadając im nowe brzmienie z dniem wejścia w życie aktu zmieniającego. Charakter prawny samodzielnych przepisów aktu zmieniającego przesądza o tym, że utrata mocy tego aktu w żadnym razie nie niweczy skutków prawnych wywołanych wcześniej przez te przepisy.

Powyższe opracowanie zawiera zmiany z obszaru prawa wykroczeń materialnego i procesowego obejmujących:

- ustawę z dnia 20 maja 1971r. Kodeks wykroczeń Dz. U. z 2013r. poz. 482 ze zm.,
- ustawę z dnia 06 czerwca 1997r. Kodeks karny Dz. U. z 2013r. poz. 905 ze zm.,
- ustawę z dnia 24 sierpnia 2001r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia Dz. U. z 2013r. poz. 395 ze zm.,

wprowadzonych na podstawie:

- ustawy z dnia 27 września 2013. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw Dz. U. z 2013r. poz. 1247,
- ustawy z dnia 4 kwietnia 2014r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia Dz. U. z 2014r. poz. 579,
- ustawy z dnia 28 listopada 2014r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka Dz. U z 2015r. poz. 21,
- ustawy z dnia 20 lutego 2015r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, podpisana przez Prezydenta RP w dniu 12 marca 2015r. (do chwili oddania podręcznika do druku ustawa nie została ogłoszona w dzienniku ustaw).

Zmiany w kodeksie wykroczeń wprowadzone na podstawie art. 2 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw Dz.U. z 2013 poz. 1247 - (zmiany weszły w życie 9 listopada 2013 r.)

w art. 45 po § 2 dodano § 2a w brzmieniu:

§ 2a. W wypadku wszczęcia postępowania mediacyjnego czasu jego trwania nie wlicza się do okresu przedawnienia.

Przepis obecnego art. 45 kw normuje instytucję przedawnienia karalności wykroczenia, jego ponownego biegu i przedawnienia wykonania orzeczenia. Przedawnienie ścigania i orzekania następuje po upływie roku liczonego od popełnienia czynu, który jednak w razie wszczęcia w tym czasie postępowania wydłuża się do 2 lat od jego popełnienia. Orzeczona kara lub środek karny nie podlega wykonaniu, jeżeli od daty uprawomocnienia się rozstrzygnięcia upłynęły 3 lata. Wprowadzona nowelizacja powoduje, iż czas prowadzonego postępowania mediacyjnego nie wlicza się do okresu przedawnienia. Spowodowane to jest krótkim okresem przedawnienia wykroczenia, który wydłużony może być dopiero przez skuteczne wystąpienie przez oskarżyciela publicznego do sądu z wnioskiem o ukaranie, a przez sąd na podstawie art. 59§ 2 kpow wyda zarządzenie o wszczęciu postępowania w sprawie o wykroczenie. Z tą chwilą dopiero następuje wszczęcie postępowania, o którym mowa w art. 45 § 1 kw. Tak więc wraz z wprowadzeniem art. 45§ 2a kw, w wypadku wszczęcia postępowania mediacyjnego w ramach czynności wyjaśniających, czas trwania takiej mediacji nie wlicza się do okresu przedawnienia karalności wykroczenia. Podobnie, jeżeli mediację zarządzi sąd po wszczęciu postępowania. Tak więc w obu przypadkach okres trwania mediacji nie wlicza się do okresu przedawnienia.

w art. 47 dodano § 9 w brzmieniu:

Minimalnym wynagrodzeniem jest wynagrodzenie za pracę ustalone na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 200, poz. 1679, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314).

Przepis art. 47 kw stanowi słowniczek zawierający wyjaśnienie niektórych wyrażeń ustawowych. W przepisie tym odwołano się do przepisów, na podstawie których należy wyliczyć minimalne wynagrodzenie za pracę. Minimalnym wynagrodzeniem jest wynagrodzenie za pracę ustalone na podstawie ustawy¹. W dniu 11 września 2013 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie², w którym określiła minimalne wynagrodzenie za pracę w 2014 roku na poziomie 1.680zł. Tak więc wartość graniczna mienia w przypadku tzw. czynów przepołowionych **w roku 2014 r. wynosiła 420 zł**. W dniu 11 września 2014 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie³, określając, że od dnia 1 stycznia 2015 r. ustala się minimalne wynagrodzenie za pracę w wysokości 1750 zł. Tak więc wartość graniczna mienia w przypadku tzw. czynów przepołowionych **w roku 2015 r. wynosi 437,50 zł**.

Art. 3 przywołanej ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę określa terminy ustalania minimalnego wynagrodzenia. Jeżeli prognozowany na następny rok wskaźnik cen, o którym mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3, wynosi:

- co najmniej 105% - ustala się dwa terminy zmiany wysokości minimalnego wynagrodzenia: od dnia 1 stycznia i od dnia 1 lipca,
- mniej niż 105% - ustala się jeden termin zmiany wysokości minimalnego wynagrodzenia: od dnia 1 stycznia.

Powyższy przepis reguluje zasady modyfikacji minimalnego wynagrodzenia w ciągu roku. Zasadą jest, że wysokość wynagrodzenia za pracę podlega waloryzacji, zależnie od wysokości inflacji raz lub dwa razy do roku. Jeżeli prognozowany na następny rok wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych wyniesie nie więcej niż 105%, zmiana wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę następuje z dniem 1 stycznia. Ponowna waloryzacja minimalnego wynagrodzenia w ciągu roku jest możliwa tylko wówczas, gdy prognozowana inflacja wynosiłaby co najmniej 105%. Drugi termin waloryzacji ustawa określiła na dzień 1 lipca.

art. 119 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Po zmianie przedmiotem wykroczenia kradzieży lub przywłaszczenia może być tylko taka cudza rzecz ruchoma, której wartość nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia. Przed zmianą kwota ta nie mogła przekroczyć 250 zł. Należy także pamiętać, że przy zaistnieniu przesłanek szczególnych z uwagi na fakultatywny środek karny, istnieje możliwość zastosowania postępowania mandatowego.

---

¹ Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2002 r., Nr 200, poz. 1679 z późn. zm.),

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 września 2013 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2014 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 1074),

³ Rozporządzenie Rada Ministrów z dnia 11 września 2014 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2015 r. (Dz. U. z dnia 15 września 2014 r. poz. 1220).

art. 120 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Kto w celu przywłaszczenia dopuszcza się wyrębu drzewa w lesie albo kradnie lub przywłaszcza sobie z lasu drzewo wyrąbane lub powalone, jeżeli wartość drzewa nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Po zmianie wartość przedmiotu czynności wykonawczej, czyli drzewa z lasu, nie może przekroczyć 1/4 minimalnego wynagrodzenia. Powyżej tej kwoty sprawca swoim zachowaniem wypełnia znamiona przestępstwa z art. 290 kk. Wartość drzewa ustala się na podstawie cen rynkowych obowiązujących w momencie powalenia lub wyrąbania drzewa. Przed zmianą kwota ta nie mogła przekroczyć 75 zł. Należy także pamiętać, że z uwagi na obligatoryjny środek karny, brak jest możliwości zastosowania postępowania mandatowego.

art. 122 § 1 i 2 otrzymał brzmienie:

§ 1. Kto nabywa mienie, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży lub z przywłaszczenia, lub pomaga do jego zbycia albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej mienie to przyjmuje lub pomaga do jego ukrycia, jeżeli wartość mienia nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Kto nabywa mienie, o którym na podstawie towarzyszących okoliczności powinien i może przypuszczać, że zostało uzyskane za pomocą kradzieży lub przywłaszczenia, lub pomaga do jego zbycia albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej mienie to przyjmuje lub pomaga do jego ukrycia, jeżeli wartość mienia nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze grzywny albo karze nagany.

Po zmianie postać umyślna i nieumyślna wykroczenia paserstwa zachodzi wówczas, gdy wartość mienia, które pochodzi z kradzieży lub przywłaszczenia nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia. Należy także pamiętać, że nabycie mienia, niezależnie od jego wartości, ale z czynu innego niż wyżej wymienione, stanowiące przestępstwo, zawsze będą stanowiły występki przestępstwa paserstwa umyślnego lub nieumyślnego (art. 291 kk lub art. 292 kk). Przed zmianą kwota ta nie mogła przekroczyć 250 zł, a gdy chodziło o mienie określone w art. 120 § 1 kw (drzewo - kwota ta nie mogła przekroczyć 75 zł).

art. 124 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, jeżeli szkoda nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Po zmianie wartość szkody w przedmiocie czynności wykonawczej sprawcy nie może przekroczyć 1/4 minimalnego wynagrodzenia. Należy także pamiętać, że szkoda wyrządzona na rzeczy może być większa niż wartość samej rzeczy⁴. Przed zmianą kwota ta nie mogła przekroczyć 250 zł. Należy także pamiętać, że przy zaistnieniu przesłanek szczególnych, z uwagi na fakultatywny środek karny, istnieje możliwość zastosowania postępowania mandatowego.

---

⁴ Uchwała SN z dnia 21 czerwca 1995r., I KZP 22/95, OSNKW 1995, nr 9-10, poz. 58.

w art. 87:

a) po § 1 dodano § 1a w brzmieniu:

§ 1a. Tej samej karze podlega, kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem podobnie działającego środka, prowadzi na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu inny pojazd niż określony w § 1.

b) § 3 otrzymał brzmienie:

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 orzeka się zakaz prowadzenia pojazdów.

c) dodano § 4 w brzmieniu:

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1a lub 2 można orzec zakaz prowadzenia pojazdów innych niż określone w § 1.

Zmiany przepisów w art. 87 kw związane są z uchyleniem art. 178 a § 2 kk wprowadzone na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (zmiany weszły w życie 9 listopada 2013 r.)

Po zmianie przepisu prowadzenie pojazdu innego niż mechaniczny w stanie nietrzeźwości z przestępstwa stało się wykroczeniem. Należy podkreślić, że samo zachowanie sprawcy jest czynem formalnym z abstrakcyjnym narażeniem na niebezpieczeństwo, tak więc sprawca zostanie pociągnięty do odpowiedzialności za sam fakt prowadzenia pojazdu innego niż mechaniczny w stanie nietrzeźwości, bez związku z powstaniem realnego zagrożenia dla bezpieczeństwa w komunikacji, tudzież wystąpienia jakiegokolwiek skutku. Inne także jest zagrożenie karą za tego typu czyn, która po zmianie może zostać orzeczona wobec sprawcy w postaci:

- aresztu od 5 do 30 dni,
- ograniczenia wolności trwającej miesiąc,
- kary grzywny od 20 do 5.000 zł.

Obok kar można orzec także środek karny w postaci:

- zakazu prowadzenia pojazdu określonego rodzaju od 6 miesięcy do 3 lat.

Konsekwencje tych zmian są następujące:

- W przypadku popełnienia wykroczenia z art. 87 §1a kw lub z art. 87 §2 kw należy odstąpić od zatrzymywania prawa jazdy. Należy podkreślić, że wprowadzenie art. 87 § 1a kw powoduje powstanie sprzeczności z zapisem art. 135 ust.1 pkt 1 lit. a ustawy⁵, który stanowi, że policjant zatrzyma prawo jazdy za pokwitowaniem w razie uzasadnionego podejrzenia, że kierujący znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu.
- W przypadku popełnienia wykroczenia z art. 87 §1k.w (prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka) zgodnie z § 3 tego artykułu orzeka się obligatoryjny zakaz prowadzenia pojazdów. W takim przypadku brak jest możliwości zastosowania postępowania mandatowego.

---

⁵ Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym Dz. U. z 2012 poz. 1137.

- W razie popełnienia wykroczenia z art. 87 § 1a lub 2 kw (w przypadku prowadzenia w stanie nietrzeźwości, po użyciu alkoholu lub pod wpływem podobnie działającego środka pojazdu innego niż mechaniczny) zgodnie z § 4 tego artykułu istnieje fakultatywny zakaz prowadzenia pojazdów innych niż mechaniczne. Należy także pamiętać, że przy zaistnieniu przesłanek szczególnych z uwagi na fakultatywny środek karny, istnieje możliwość zastosowania postępowania mandatowego. W przypadku naruszenia zakazu prowadzenia pojazdów, orzeczonego przez sąd - sprawca poniesie odpowiedzialność karną z art. 244 kk, tj. za niewykonywanie orzeczonych środków karnych.

Zmiany w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia wprowadzone na podstawie art. 3 ustawy z dnia 20 lutego 2015r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw Dz. U z 2015 poz. - (zmiany wejdą w życie z dniem 1 lipca 2015r.)

po art. 2 dodaje się art. 2a w brzmieniu:

Art. 2a. § 1. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo na karę pozbawienia wolności stanowi wykroczenie, orzeczona kara podlegająca wykonaniu ulega zamianie na karę aresztu w wysokości równej górnej granicy ustawowego zagrożenia za taki czyn, a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary aresztu, na karę ograniczenia wolności, a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary ograniczenia wolności – na karę grzywny, przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie w kwocie od 10 do 250 złotych i nie przekraczając górnej granicy tego rodzaju kary przewidzianej za ten czyn.

§ 2. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo na grzywnę lub karę ograniczenia wolności stanowi wykroczenie, orzeczone kary ulegają zamianie tylko wówczas, gdy kara grzywny lub ograniczenia wolności podlegająca wykonaniu przekroczyłaby górną granicę ustawowego zagrożenia przewidzianą za ten czyn. Wówczas orzeczoną karę grzywny lub ograniczenia wolności zamienia się na karę w wysokości górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianej za dany czyn. Jeżeli za dany czyn nie jest przewidziana kara ograniczenia wolności, orzeczoną karę ograniczenia wolności zamienia się na karę grzywny, przy czym miesiąc ograniczenia wolności przyjmuje się za równoważny grzywnie od 100 do 2 500 złotych nieprzekraczającej górnej granicy ustawowego zagrożenia za ten czyn.

§ 3. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo stanowi wykroczenie, orzeczone środki karne, środki kompensacyjne, środki związane z poddaniem sprawcy próbie, środki zabezpieczające, o których mowa w art. 93a Kodeksu karnego, oraz przepadek podlegają wykonaniu na podstawie przepisów dotychczasowych.

§ 4. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym na karę pozbawienia wolności za przestępstwo stanowi wykroczenie i kara ta była podstawą orzeczenia kary łącznej, kara łączna traci moc. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym na karę ograniczenia wolności albo grzywny stanowi wykroczenie i kary te były podstawą orzeczenia kary łącznej, kara łączna traci moc tylko w razie wydania postanowienia w wypadku, o którym mowa w § 2. W razie potrzeby sąd wydaje wyrok łączny.

§ 5. Przepisów § 1–4 nie stosuje się, jeżeli ich zastosowanie powoduje skutki prawne mniej korzystne dla sprawcy niż stosowanie ustawy obowiązującej poprzednio.

Dodany przepis reguluje tryb postępowania w przypadku, gdy według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo jest wykroczeniem. Dodając ten przepis ustawodawca doszedł do przekonania, że dotychczasowa praktyka polegająca na regulacjach, zawartych w kolejnych ustawach nowelizacyjnych statuujące typy czynów zabronionych jako przestępstwa i wykroczenia, jest niewłaściwa. Mając na uwadze, że regulacje z zakresu kolizji ustaw zawierają jednorodne i typowe zasady, które są powielane w kolejnych ustawach, postanowiono unormować tę problematykę w jednej jednostce redakcyjnej przez dodanie art. 2a. W przypadku, gdy wobec sprawcy orzeczono za przestępstwo karę pozbawienia wolności, a według nowej ustawy czyn ten stanowi wykroczenie, to kara ta ulegnie zamianie na karę aresztu w wysokości równej górnej granicy ustawowego zagrożenia za taki czyn, a jeżeli ustawa nie przewiduje za taki czyn kary aresztu - na karę ograniczenia wolności, a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary ograniczenia wolności - na karę grzywny, przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie w kwocie od 10 do 250 złotych i nie przekraczając górnej granicy tego rodzaju kary przewidzianej za ten czyn. W § 2 została wprowadzona tzw. klauzula imitacyjna w przypadku orzeczenia grzywny lub kary ograniczenia wolności. W tym przypadku kara ulega zamianie tylko wówczas, gdy kara grzywny lub ograniczenia wolności podlegająca wykonaniu przekroczyłaby górną granicę ustawowego zagrożenia przewidzianą za ten czyn. Jeżeli za dany czyn nie jest przewidziana kara ograniczenia wolności, orzeczoną karę ograniczenia wolności zamienia się na karę grzywny. W § 3 orzeczone środki karne, środki kompensacyjne, środki związane z poddaniem sprawcy próbie, środki zabezpieczające, o których mowa w art. 93a § 1 pkt 1-5 i § 2 kk i przypadku, których funkcja wykracza poza aspekt represyjny podlegają wykonaniu na podstawie przepisów dotychczasowych, niezależnie od zmian w ustawie. W § 4 uregulowano kwestię kary łącznej wynikającej wprost z istoty materialnoprawnych uregulowań rozdziału IX kodeksu karnego, które to rozwiązania zostały przeniesione na grunt prawa wykroczeń. Regulacja ta będzie miała zastosowanie w przypadku wymierzenia kary łącznej za przestępstwo, gdy po zmianie ustawy stanowi ono wykroczenie. W tym przypadku kara łączna pozbawienia wolności zawsze traci moc na zasadach określonych w § 1 i ulega zamianie na karę aresztu, która z kolei nie może być podstawą kary łącznej. Natomiast w odniesieniu do pozostałych orzeczonych jednostkowych kar, kara łączna traci moc tylko wówczas, gdy kary te na zasadzie § 2 ulegają zamianie na odpowiednie kary za wykroczenie. Wprowadzone zmiany mają na celu uniknięcie rozbieżności w orzecznictwie. § 5 wprowadza jedną z podstawowych zasad kodeksowych prawa karnego *lex mitior retro agit*, co oznacza, że ustawa względniejsza działa wstecz. Stanowi to swego rodzaju zabezpieczenie dla przypadków szczególnych, w których sprawca będąc skazany za czyn będący przestępstwem, który po nowelizacji stanowi wykroczenie, a zastosowanie reguł art. 2a staje się mniej korzystne. Taka może się zdarzyć w sytuacji rozwiązania węzła kary łącznej orzeczonej na zasadzie całkowitej absorpcji i konieczności odbycia kary aresztu za wykroczenie. W tym przypadku stosowanie przepisów art.2a § 1-4 staje się niezasadne, ponieważ zmiana odpowiedzialności karnej na czyn łagodniejszy, jakim będzie zawsze wykroczenie, nie powinno skutkować większymi dolegliwościami.

po art. 66 dodano art. 66a w brzmieniu:

Art. 66a. Osoba, wobec której wykonuje się karę, środek karny lub środek zabezpieczający, w systemie dozoru elektronicznego, albo osoba chroniona, która umyślnie dopuszcza do zniszczenia, uszkodzenia, uczynienia niezdatnym do użytku nadajnika, rejestratora stacjonarnego lub przenośnego stanowiących środki techniczne służące do wykonywania dozoru elektronicznego, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Przepis ten umieszczono w Rozdziale IX wykroczenia przeciwko instytucjom państwowym, samorządowym i społecznym. Wydaje się, że nieprzypadkowo umieszczono go między wykroczeniem wywołania fałszywego alarmu art. 66 a wykroczeniem uszkodzenia lub usuwania ogłoszeń art. 67. Wykroczenie to może popełnić tylko osoba, która wykonuje karę, środek karny lub środek zabezpieczający, w systemie dozoru elektronicznego, albo osoba chroniona. Zachowanie polega na umyślnym zniszczeniu, uszkodzeniu, uczynieniu niezdatnym do użytku urządzeń tam wymienionych. Polega na działaniu i stanowi wykroczenie materialne.

Zmiany w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia wprowadzone na podstawie art. 18 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (zmiany wejdą w życie 1 lipca 2015 r.)

Od czasu wejścia w życie obecnego kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, tj. w okresie od października 2001 r. do chwili obecnych zmian, wydano 21 ustaw zmieniających treść tego aktu prawnego. Ponadto należy mieć na względzie, że aktualnie w procedurze wykroczeniowej mamy do czynienia z blisko 300 odesłaniami do przepisów karnoprocesowych, przy zaledwie około 100 własnych przepisach o charakterze merytorycznym.

Zmiany wprowadzone do nowelizacji kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia ściśle związane są ze zmianami wprowadzonymi do kodeksu postępowania karnego. W dużej części polegają one na zmodyfikowaniu przepisów własnych kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia tak, aby procedura w sprawach o wykroczenia nie stała się bardziej sformalizowana niż uproszczenia wprowadzone w postępowaniu karnym i samym kodeksie wykroczeń. Nowelizacja postępowania w sprawach o wykroczenia obejmuje swoim zasięgiem zmiany m.in. w obszarach:

- prawo obwinionego do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie będzie w wystarczającym stopniu władał językiem polskim (art. 20 § 3 kpow),
- obowiązek udziału oskarżyciela publicznego w rozprawie, gdy istnieje przypadek obrony obligatoryjnej, o którym mowa w art. 21 § 1 kpow (tj. gdy obwinionym jest osoba głucha, niema, niewidoma lub zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jej poczytalności) – przez dodanie art. 18a kpow,
- możliwość skierowania sprawy na drogę postępowania mediacyjnego na każdym etapie postępowania, także na etapie czynności wyjaśniających - art.8 kpow - odpowiednio stosowanie art. 23a kodeksu postępowania karnego,
- wzmocnienie zasady kontradyktoryjności, wobec dominującej obecnie zasady inkwizycyjnej - polegającej na przyjęciu jako zasady pierwszeństwa przeprowadzania wniosków dowodowych w postępowaniu przed sądem na wniosek stron, a tylko w wyjątkowych sytuacjach i uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, o których mowa w art. 39 § 1 kpow z urzędu,
- w razie zatrzymania obywatela państwa obcego należy zatrzymanemu umożliwić, na jego prośbę, nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w razie zatrzymania osoby nieposiadającej żadnego obywatelstwa - z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania - art. 46 § 3 kpow przez odesłanie do art. 612 kodeksu postępowania karnego,
- możliwość zarządzenia zatrzymania i przymusowego doprowadzenia świadka art. 50 § 1 kpow, jak i osoby przesłuchanej uprzednio w trybie art. 54 § 6 kpow, niez-

leżnie od kary porządkowej wskazanej w art. 49 § 1 kpow, którzy bez usprawiedliwienia nie stawili się na wezwanie organu,

- obowiązek pouczenia pokrzywdzonego o przysługującym mu prawie zaznajomienia się z materiałem dowodowym uzyskanym w toku czynności wyjaśniających i możliwości sporządzania kopii, odpisów na zasadzie określonej w art. 156 § 6 kpk w przypadku, gdy przeprowadzone czynności wyjaśniające nie dały podstaw do wniesienia wniosku o ukaranie do sądu i może on samodzielnie wnieść wniosek o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy w sprawach o wykroczenia inne niż ścigane na żądanie pokrzywdzonego art. 54 § 2 kpow,
- w toku prowadzonych czynności wyjaśniających, jeżeli okoliczności czynu będą budziły wątpliwości, przeprowadzenie dowodu będzie mogło nastąpić z urzędu lub na wniosek pokrzywdzonego albo osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia, jak również osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie do sądu (art. 54 § 4 kpow), a utrwalenie tych czynności następuje w formie protokołu,
- nałożenie na osobę, która została przesłuchana w charakterze osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, obowiązku informowania organu ścigania o każdorazowej zmianie miejsca swego zamieszkania lub pobytu na czas dłuższy niż 7 dni, pod rygorem zarządzenia jego zatrzymania i doprowadzenia - art. 54 § 6a kpow,
- rozszerzono przesłanki do uchylenia prawomocnego mandatu karnego o osobę, która nie podpisała mandatu lub która nie ponosi odpowiedzialności karnej za wykroczenie lub, gdy nałożony on został wbrew zakazom określonym w art. 96 § 2 oraz gdy mandat nałożono w wyższej wysokości niż wynika to z art. 96 § 1-1b, art. 101 § 1 kpow.

Szczegółowe zmiany przedstawiają się następująco:

art. 8 otrzymał brzmienie:

W postępowaniu uregulowanym w niniejszym kodeksie stosuje się odpowiednio przepisy art. 2, art. 4, art. 5, art. 7-9, art. 13, art. 14, art. 15 § 2 i 3, art. 16, art. 18 § 2, art. 20, art. 23 i art. 23a Kodeksu postępowania karnego.

W nowym brzmieniu art. 8 dodano do odpowiedniego stosowania przepisów art. 23a kodeksu postępowania karnego, czyli przepis dotyczący mediacji. Jest to nowość w prawie wykroczeń, ponieważ dotychczas postępowanie mediacyjne było zarezerwowane tylko do postępowania w sprawach dotyczących przestępstw. Rozszerzenie stosowania tej instytucji w prawie wykroczeń ma na celu ujednoczenie obydwu postępowań, a jednocześnie dostosowanie przepisów w tym zakresie do rozwiązań prawnych przyjętych już w krajach Unii Europejskiej, a wskazanych w Rekomendacji⁶. Wprowadzenie postępowania mediacyjnego do prawa wykroczeń wydaje się szczególnie uzasadnione z uwagi na charakter konfliktów, jakie leżą u podstaw wykroczeń i ciężar gatunkowy prowadzonych spraw. Możliwość skierowania sprawy na drogę postępowania mediacyjnego, oprócz sędziego, będzie miał także prowadzący czynności wyjaśniające, który za zgodą osoby, którą przesłuchano w charakterze osoby, o której mowa w art. 54 § 6 kpow lub osoby pokrzywdzonej wykroczeniem, stosując art. 23a

---

⁶ Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R(99)19.

kpk. Od strony formalnej wydaje się, że właściwą formą skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego będzie forma postanowienia, a nie wniosku pochodzącego od uprawnionego podmiotu. Należy mieć na uwadze, że zgodnie z dodanym do art. 45 kw § 2a, w przypadku wszczęcia postępowania mediacyjnego, czas trwania takiej mediacji nie wlicza się do okresu przedawnienia. W chwili obecnej brak jest regulacji w zakresie obliczania biegu terminu postępowania mediacyjnego, w przypadku skierowania sprawy do takiego postępowania. Zapisu takiego brakuje w obowiązującym rozporządzeniu⁷ wydanym na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 23a § 5 ustawy⁸. Obecnie trwają prace nad projektem rozporządzenia, które ma wejść w życie przed 1 lipca 2015 r. Tak więc do czasu wydania szczegółowych regulacji w tym zakresie możemy tylko pomocniczo posiłkować się dotychczasowymi regulacjami i wypracowanymi algorytmami. Należałoby przyjąć, że czas powinien być liczony w dniach - od daty skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego do czasu jego zakończenia. Za początek biegu terminu mediacji przyjąć dzień wydania postanowienia o jego wszczęciu, a jego zakończenia - datę wpływu sprawozdania z przeprowadzonej mediacji do organu kierującego sprawę do mediacji. Koszty związane z mediacją będą kosztami postępowania, o których mowa w art. 119 kpow. Przepis ten odsyła do odpowiedniego stosowania m.in. przepisu art. 618§ 1 i 3 kpk, który stanowi, że są to wydatki Skarbu Państwa, co w praktyce oznacza, że na etapie czynności wyjaśniających koszty te będzie ponosił organ wydający postanowienie o skierowaniu sprawy do postępowania mediacyjnego.

Przeprowadzenie skutecznej mediacji na etapie czynności wyjaśniających spowoduje możliwość zakończenia czynności wyjaśniających w oparciu o przepisy art. 41 kw, czyli tzw. środków oddziaływania wychowawczego i nie kierowanie przez oskarżyciela publicznego wniosku o ukaranie. W przypadku skutecznej mediacji zarządzonej w postępowaniu sądowym, możliwe stanie się zastosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary lub odstąpienia od jej wymierzenia w oparciu o przepisy art. 39 kw, czyli tzw. środków oddziaływania społecznego. Należy jednak pamiętać, że czynności wyjaśniające, zgodnie z kodeksem postępowania w sprawie o wykroczenia, faktycznie zastępują dochodzenie karne, ale nie są równoznaczne z formalnym wszczęciem postępowania. Choć są to czynności procesowe przewidziane w kodeksie, to funkcjonują one poza oficjalnym postępowaniem, ograniczonym tylko do postępowania przed sądem. Tak więc czynności wyjaśniające nie mają charakteru dochodzenia i inne są ich cele. Podstawą wszczęcia postępowania w sprawie o wykroczenie jest wniosek o ukaranie, który pełni tu taką samą rolę jak akt oskarżenia w procesie karnym. Dopiero złożenie takiego wniosku może powodować wszczęcie postępowania w sprawie o wykroczenie, które, zgodnie z treścią art. 59 § 2 kpow, wszczyna prezes sądu wydając zarządzenie. Tak więc zapis o tzw. odpowiednim stosowaniu art. 23a kodeksu postępowania karnego w ramach czynności wyjaśniających nie jest wystarczający. Dlatego też postanowiono uzupełnić art. 54 kpow o nowy § 9, według którego organ prowadzący czynności wyjaśniające nie może samodzielnie (tak jak prokurator w postępowaniu karnym), a tylko z inicjatywy lub za zgodą osoby określonej w § 6 i pokrzywdzonego wykroczeniem, przekazać sprawy do mediacji, stosując już poza tym odpowiednio art. 23a kpow. Mediatorem może być osoba, która spełnia wymogi określone w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości⁹. Zgodnie § 3 pkt 1-7 cytowanego rozporządzenia, mediatorem może być „osoba godna zaufania, która:

- posiada obywatelstwo polskie,
- korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich,

---

⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2003r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz.U. Nr 108, poz. 1020),

⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz.555, z późn. zm.).

⁹ Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2003 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz. U. Nr 108 z 2003 r., poz. 1020).

- ukończyła 26 lat,
- biegle włada językiem polskim,
- nie była karana za przestępstwo umyślne,
- posiada umiejętności likwidowania konfliktów oraz wystarczającą do przeprowadzania postępowania mediacyjnego wiedzę, w szczególności w zakresie psychologii, pedagogiki, socjologii, resocjalizacji lub prawa,
- daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków,
- została wpisana do wykazu, o którym mowa w § 4 ust. 1.

Szczegółowo zagadnienie mediacji omówione zostało w następnym rozdziale.

Należy także zwrócić uwagę na odmienne niż dotychczas, sformułowanie przyjętych do odpowiedniego stosowania w procedurze wykroczeniowej - art. 5 § 2 kpk (zasady prawdy materialnej) i art. 2 § 1 kpk (zasady domniemania niewinności), przez co na oskarżyciela publicznym spoczywać będzie w zasadzie ciężar dowodzenia winy obwinionego. Zgodnie ze znowelizowanym art. 2 § 1 kpk celem procesu karnego jest między innymi to, aby - „osoba, której nie udowodniono winy”, a nie jak dotąd – osoba niewinna, nie poniosła odpowiedzialności karnej. Taki zapis powoduje konieczność przeprowadzenia dowodów winy obwinionego, o których przeprowadzenie w uzasadnionych przypadkach powinien wnioskować oskarżyciel publiczny. Natomiast nowelizowany art. 5 § 2 wskazuje wprost, że na korzyść obwinionego będą rozstrzygane - „te wątpliwości, których w postępowaniu dowodowym nie usunięto”, a nie jak jest dotychczas - „tych, których nie dało się usunąć”.

art. 16 otrzymał brzmienie:

Art. 16. § 1. Do wyłączenia sędziego i referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 40, art. 41 i art. 42 § 1-3 Kodeksu postępowania karnego.

W nowym zapisie dodano referendarza sądowego. Wprowadzenie instytucji referendarza sądowego spowodowało zmodyfikowanie, oprócz **art. 16**, także **art. 23, 27 § 4, 28 § 1, 31 § 1, 32 i art. 103 kpow**, które zmieniły się w następujący sposób:

art. 23 otrzymał brzmienie:

Obrońcę z urzędu wyznacza prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

art. 27 § 4 otrzymał brzmienie:

§ 4. Prezes sądu lub referendarz sądowy zawiadamia o wniesieniu wniosku o ukaranie, o którym mowa w § 1 i 2, właściwego oskarżyciela publicznego. Jeżeli oskarżyciel ten w ciągu 14 dni od otrzymania zawiadomienia wniesie w sprawie o ten sam czyn tej samej osoby publiczny wniosek o ukaranie, wniosek pokrzywdzonego traktuje się jak oświadczenie wskazane w art. 26 § 3.

art. 28 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Odstąpienie oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 27 § 1 i 2, od oskarżenia powoduje umorzenie postępowania. Postanowienie o umorzeniu postępowania może wydać także referendarz sądowy.

art. 31 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. W razie śmierci oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 27 § 1 i 2, sąd lub referendarz sądowy zawiesza postępowanie, a osoby najbliższe mogą wstąpić w prawa zmarłego. Jeżeli w terminie zawitym miesiąca od dnia śmierci oskarżyciela osoba uprawniona nie wstąpi w prawa zmarłego, sąd lub referendarz sądowy umarza postępowanie.

w art. 32 po § 3 dodano § 3a w brzmieniu:

§ 3a. Postanowienia i zarządzenia, o których mowa w § 3, może wydawać także referendarz sądowy, gdy ustawa to przewiduje.

w art. 103 po § 3 dodano § 3a i 3b w brzmieniu:

§ 3a. Od postanowień i zarządzeń referendarza sądowego może być wniesiony sprzeciw. Powoduje on utratę mocy postanowienia lub zarządzenia.

§ 3b. Sprzeciw przysługuje stronie, a także osobie, której postanowienie lub zarządzenie dotyczy. Składa się go w terminie 7 dni od ogłoszenia postanowienia lub zarządzenia, a gdy podlega ono doręczeniu - od daty doręczenia. Prezes sądu odmawia przyjęcia sprzeciwu, jeżeli został on wniesiony po terminie lub przez osobę nieuprawnioną.

Instytucja referendarza sądowego została wprowadzona do sądów powszechnych na podstawie ustawy¹⁰. W zakresie powierzonych mu czynności, referendarz ma kompetencje sądu, chyba że ustawa stanowi inaczej. Referendarz sądowy jest zatrudniony do wykonywania określonych w ustawach czynności. Instytucja referendarza sądowego znajduje swoje umocowanie w art. 2 § 2 oraz w art. 149 - 152 ustawy¹¹. Przepis ten wprowadził możliwość wykonywania zadań z zakresu ochrony prawnej w sądach także przez referendarzy sądowych. Podstawowym powodem wprowadzenia tej instytucji było odciążenie sędziów od wykonywania szeregu zadań często o charakterze poza orzecznictwem, jak również wykonaniem zaleceń Rekomendacji¹². Akt ten zachęca państwa członkowskie Rady Europy do unikania zwiększania zadań pozasądowych powierzanych sędziom i stopniowe ich ograniczanie przez przekazywanie ich innym osobom i organom. Zmiany dotyczące referendarzy sądowych w prawie wykroczeń są bezpośrednim następstwem rozszerzenia ich uprawnień w zmianach w prawie karnym. Zmiany te są także zgodne ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego¹³, w którym nie uznano niezgodności z Konstytucją RP zapisu art. 2 § 2 ustawy¹⁴, przedstawionej tam wykładni pojęcia „zadań z zakresu ochrony prawnej”, które może wykonywać referendarz sądowy. W zakresie wykonywanych obowiązków referendarz jest niezależny co do treści wydawanych orzeczeń i zarządzeń określonych w ustawach.

Na stanowisko referendarza sądowego może być mianowany ten, kto:

- posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- jest nieskazitelnego charakteru,

---

¹⁰ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o zmianie ustaw - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz ustawy o prokuraturze (Dz. U. z 2015 r. poz. 133 j.t.),

¹¹ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 133 j.t.).

¹² Rekomendacja nr R/86/12 Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 16 września 1986 roku w sprawie niektórych środków przeciwdziałania nadmiernemu obciążeniu sądów.

¹³ Wyrok TK z dnia 12 maja 2011 r. sygn. akt P 38/08,

¹⁴ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo ustroju sądów powszechnych Dz. U. z 2015r. poz.133 j.t,

- ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra prawa lub zagraniczne uznane w Polsce,
- ukończył 24 lata,
- ukończył aplikację ogólną prowadzoną przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury lub zdał egzamin sędziowski, prokuratorski, notarialny, adwokacki lub radcowski.

Natomiast sposób i tryb przeprowadzania konkursu określa Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości¹⁵.

Zmiany we wszystkich wymienionych wyżej przepisach dotyczą wprowadzenia do prawa wykroczeń funkcji referendarza sądowego. Należy tutaj zwrócić uwagę na ustawowe ograniczenia zawarte w art. 32 § 3a kpow - przyjmuje się, że postanowienia i zarządzenia wydawane na podstawie § 3 tego artykułu może wydawać także referendarz sądowy, ale tylko gdy ustawa to przewiduje. Podobne zapisy znalazły się w pozostałych przepisach, tj. art. 23 kpow - wyznaczenie obrońcy z urzędu, art. 27 § 4 kpow - zawiadomienie oskarżyciela publicznego o wpłynięciu wniosku o ukaranie od oskarżyciela posiłkowego, art. 28 § 1 kpow - wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania w razie odstąpienia od oskarżenia oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego lub posiłkowego konkurencyjnego, art. 31 § 1 kpow - zawieszenie postępowania w przypadku śmierci oskarżyciela posiłkowego oraz umorzenie postępowania w przypadku nie wstąpienia w jego miejsce osób bliskich.

W art.16 kpow, a więc w przepisach odsyłających do przepisów kodeksu postępowania karnego dotyczących przyczyn wyłączenia sędziego dodano także referendarza sądowego. W przypadku art. 103 kpow, poprzez dodanie § 3a i § 3b wprowadzono odrębne rozwiązanie dotyczące postanowień i zarządzeń, wydanych przez referendarza sądowego, które mogą być zaskarżone przez wniesienie sprzeciwu. Sprzeciw ten ma charakter kasacyjny i powoduje utratę mocy postanowienia lub zarządzenia. Sprzeciw taki można wnieść w terminie 7 dni od ogłoszenia postanowienia lub zarządzenia, a gdy podlega ono doręczeniu - od daty doręczenia.

po art. 18 dodano art. 18a w brzmieniu:

Art. 18a. Udział w rozprawie oskarżyciela publicznego, który złożył wniosek o ukaranie, jest obowiązkowy, gdy w sprawie występuje obrońca, o którym mowa w art. 21 § 1.

W przepisie tym wprowadzono obowiązkowy udział w rozprawie oskarżyciela publicznego we wszystkich sprawach, w których ustanowiono obligatoryjnego obrońcę. Przypadki, w których obwiniony musi mieć obrońcę, wymienione są w art. 21 § 1 kpow i są to przypadki, w których obwiniony jest głuchy, niemy lub niewidomy albo zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności. Konsekwencją tych zmian jest zmiana dokonana w art. 21 § 2 kpow, która dodatkowo zmniejsza różnice z procedurą przyjętą w kodeksie postępowania karnego.

art. 21 § 2 otrzymał brzmienie:

§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1 pkt 2, obowiązek korzystania z pomocy obrońcy ustaje, jeżeli sąd uzna za uzasadnioną opinię biegłego psychiatry, że czyn obwinionego nie został

---

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 marca 2012 r. w sprawie przeprowadzania konkursu na stanowisko referendarza sądowego Dz. U. z 2012 r. poz. 331.

popelniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i że stan psychiczny obwinionego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny. Sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków.

Taki zapis powoduje dostosowanie postępowania w sprawie o wykroczenie do procedury przyjętej w zmienionym art.79 § 4 kpk.

art. 20 § 3 otrzymał brzmienie:

§ 3. Do obwinionego stosuje się odpowiednio art. 72 § 1 i 2, art. 74 § 1 i 2, art. 75, art. 76 i art. 175 Kodeksu postępowania karnego.

W znowelizowanym przepisie dodano odpowiednie stosowanie art. 72 § 1 i 2 kpk. Tak więc obwiniony, czyli osoba, przeciwko której wniesiono wniosek o ukaranie w sprawie o wykroczenia (art. 20 § 1 kpow) będzie miał prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim. Obowiązek zapewnienia tłumacza będzie spoczywał na organie dokonującym czynności. Ponadto tłumacza należało będzie zapewnić obwinionemu na jego wniosek lub na wniosek jego obrońcy w celu porozumienia się obwinionego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której obwiniony jest uprawniony.

art. 38 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Do czynności procesowych prowadzonych w postępowaniu w sprawach o wykroczenia stosuje się odpowiednio także przepisy art. 95, art. 100 § 1 i 8, art. 105, art. 107, art. 108, art. 116-134, art. 136-142, art. 156 § 1-4, art. 157, art. 158, art. 160-166 Kodeksu postępowania karnego, a gdy sąd orzeka jednoosobowo, również przepisy art. 109-115 Kodeksu postępowania karnego.

W związku ze zmianą zapisów w art. 100 kpk zmieniono odesłanie, zamiast do dotychczasowego §6, obecnie do § 8. Zgodnie z tym zapisem, po ogłoszeniu lub przy doręczeniu orzeczenia należy pouczyć uczestników postępowania o przysługującym im prawie, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia, lub o tym, że orzeczenie nie podlega zaskarżeniu. Skreślono odesłanie do odpowiedniego stosowania art. 476§ 2 kpk, gdyż znajdował się on w dziale dotyczącym postępowania uproszczonego, a przepisy dotyczące postępowania uproszczonego w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego zostały wykreślone.

Zmianie ulegają także przepisy dotyczące doręczeń przez nowe brzmienie art.132§ 2 kpk, oraz dodanie art. 132§ 4 kpk.

Doręczenie to czynność bardzo istotna z punktu widzenia prowadzonego postępowania. Z jednej strony pełni rolę informacyjną poprzez przekazanie uczestnikom postępowania stosownych informacji, z drugiej zaś umożliwia im, a także organom procesowym, podejmowanie stosownych decyzji prawnych. Celem doręczeń jest poinformowanie stron oraz innych uczestników prowadzonego postępowania o wydanych w jego toku orzeczeniach i zarządzeniach, o terminach wnoszenia pism procesowych, a także by uczestnicy postępowania, określone osoby albo instytucje uzyskały informacje o nałożonych na nie obowiązkach i uprawnieniach.

Ustawa procesowa przewiduje trzy rodzaje doręczeń:

- **Doręczenie bezpośrednie** - ma miejsce, gdy pismo doręczane jest adresatowi osobiście.
- **Doręczenie pośrednie** - jest to przekazanie pisma przez organ pośredniczący i dotyczy żołnierzy oraz funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Służby Więziennej, którym pisma doręczać można za pośrednictwem ich przełożonych, przy czym wezwania adresowane dla żołnierza pełniącego zasadniczą służbę wojskową przesyła się dowódcy jednostki wojskowej, w której pełni on służbę w celu doręczenia i zarządzenia stawienia się stosownie do wezwania (art. 134 § 1 kpk). Ten sposób doręczeń stosuje się również w przypadku osób pozbawionych wolności, którym pisma doręcza się za pośrednictwem administracji odpowiedniego zakładu (art. 134 § 2 kpk), jak również pozostawienie pisma osobie upoważnionej do odbioru korespondencji w miejscu stałego zatrudnienia adresata (art. 133 § 3 kpk).
- **Doręczenie zastępcze** - ma miejsce w przypadku braku możliwości doręczenia bezpośredniego z powodu nieobecności adresata w mieszkaniu. W rozumieniu art. 132 § 2 kpk mieszkaniem jest każde miejsce, w którym adresat przebywa z zamiarem dłuższego pobytu. Stosowanie do treści art. 132 § 2 kpk w razie chwilowej nieobecności adresata w jego mieszkaniu pismo doręcza się dorosłemu domownikowi, a gdyby go nie było - administracji domu, dozorczy domu lub sołtysowi, jeżeli podejmą się oddać pismo adresatowi.

Nowe brzmienie art.132§ 2 kpk oraz dodanie art.132 § 4 kpk mają na celu zwiększenie gwarancji na skuteczne doręczenie szczególnie ważnych pism z uwagi na realizację ustawowego prawa do obrony dla oskarżonego w przypadku postępowania przygotowawczego i obwinionego w przypadku postępowania w sprawach o wykroczenia. Nowe przepisy wyłączają możliwość stosowania tzw. doręczeń pośrednich i doręczeń zastępczych w odniesieniu do następujących pism:

- zawiadomienia o terminie posiedzenia w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania (art. 341 § 1 kpk),
- zawiadomienia o terminie posiedzenia w przedmiocie wniosku z art. 335 o skazanie bez rozprawy (art. 343 § 5 kpk),
- zawiadomienia o terminie posiedzenia w sprawie rozstrzygnięcia o przepadku, zaliczeniu tymczasowego aresztowania, zatrzymania lub środków zapobiegawczych z art. 276 kpk albo o dowodach rzeczowych (art. 420 § 1 kpk),
- doręczenia wyroku wydanego na posiedzeniu, o którym mowa w art. 343a kpk, w przedmiocie wniosku z art. 338a kpk,
- doręczenia wyroku nakazowego (art. 500 § 1 kpk).

Wymienione pisma doręczyć będzie można obwinionemu, a w przypadku postępowania przygotowawczego - oskarżonemu albo osobiście (reguła z art. 132 § 1 kpk), albo poprzez dwukrotne awizowanie (doręczenie zastępcze z art. 133 § 1 i 2 kpk). W nowym brzmieniu stwierdza się wprost, że w razie dokonania czynności, o których mowa w przepisie, pismo uznaje się za doręczone.

Pozostałe pisma procesowe adresowane do oskarżonego, a także pisma adresowane do innych stron i uczestników postępowania będzie można zgodnie z art. 132 § 2 kpk doręczać obecnym dorosłym domownikom. W przypadku nieobecności domowników, możliwe będzie także doręczenie pisma za pośrednictwem administracji domu, dozorczy domu lub sołtysa,

jeżeli podejmą się oni oddać pismo adresatowi. W tym przypadku warunkiem koniecznym będzie dodatkowo umieszczenie w skrzynce pocztowej adresata bądź na jego drzwiach lub w innym widocznym miejscu informacji o pozostawieniu pisma wymienionym podmiotom (odpowiednie stosowanie art. 133 § 2 kpk). Zmiana brzmienia art. 132 spowodowała także zmianę brzmienia art. 139 § 1 kpk, która to zmiana ma charakter porządkujący. Jej celem jest sprecyzowanie istniejącego obowiązku informowania organów procesowych o zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu, w celu zapewnienia skuteczności czynności doręczenia pism procesowych i uniemożliwienia uchylania się od skutków zaniechania realizacji tego obowiązku. W dniu 17 grudnia 2014 r. Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie¹⁶.

art. 39 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. W postępowaniu przed sądem dowody przeprowadza się na wniosek stron, a w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, także z urzędu. Przepis art. 168 Kodeksu postępowania karnego stosuje się.

W związku z rozszerzeniem zasady kontrydiktoryjności zmieniono treść art. 39 kpow. Przepis ten normuje zasady przeprowadzenia dowodów na wzór zmienionego art. 167 kpk, podkreślając, że przeprowadzenie dowodów przez sąd z urzędu, a nie na wniosek stron, następować ma tylko w wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach. Dostrzec jednak należy, że między obydwoma przepisami zapisami jest bardzo istotna różnica, która będzie miała wpływ na przebieg rozprawy przed sądem. Przepis zmienionego art. 167 kodeksu postępowania karnego ma następujące brzmienie:

*Art. 167. § 1. W postępowaniu przed sądem, które zostało wszczęte z inicjatywy strony, **dowody przeprowadzane są przez strony po ich dopuszczeniu przez prezesa sądu, przewodniczącego lub sąd.** W razie niestawiennictwa strony, na której wniosek dowód został dopuszczony, a także w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, dowód przeprowadza sąd w granicach tezy dowodowej. W wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, sąd może dopuścić i przeprowadzić dowód z urzędu.*

Natomiast w zmienionym art. 39§ 1 kpow brzmi on następująco:

*§ 1. W postępowaniu przed sądem **dowody przeprowadza się na wniosek stron**, a w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, także z urzędu. Przepis art.168 Kodeksu postępowania karnego stosuje się.*

Jest to bardzo istotna różnica, która radykalnie zmienia rolę stron w postępowaniu przed sądem. W przypadku postępowania w sprawie o wykroczenie, strona będzie wnioskowała tylko o przeprowadzenie określonego dowodu, a po jego dopuszczeniu sąd będzie go przeprowadzał. Natomiast w przypadku postępowania o przestępstwo, wniesienie dowodu i jego przeprowadzenie będzie w całości ciążyło na stronach postępowania. Przez odesłanie do art.168 kodeksu postępowania karnego należy przyjąć, że fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu, to samo dotyczy faktów znanych z urzędu. Chodzi tu zatem o tzw. notoryjność powszechną i notoryjność sądową, na co należy zwrócić uwagę stronom postępowania i nie wyłącza to dowodu przeciwnego.

---

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 2014r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu doręczania pism sądowych w postępowaniu karnym Dz. U. z 2015 r. poz. 82.

art. 41 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Przy przeprowadzaniu dowodu z zeznań świadka stosuje się odpowiednio przepisy art. 177, art. 178, art. 178a, art. 182, art. 183, art. 185-190, art. 191 § 1 i 2 oraz art. 192 Kodeksu postępowania karnego.

W art. 178 pkt 1 kpk rozszerzono zakaz dowodowy na radcę prawnego, działającego na podstawie art. 245 §1 kpk, co do faktów, o których dowiedział się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę. Dodano także art.178a kpk - czyli nie wolno przesłuchiwać jako świadka mediatora co do faktów, o których dowiedział się od oskarżonego lub pokrzywdzonego prowadząc postępowanie mediacyjne, z wyłączeniem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 § 1 kodeksu karnego. Zmiany te będą opisane przy omawianiu zmian związanych z wprowadzeniem ustawy z dnia 28 listopada 2014 r., o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka.

w art. 46:

§ 3 otrzymał brzmienie:

§ 3. Na żądanie zatrzymanego zawiadamia się o zatrzymaniu osobę najbliższą, a także pracodawcę. O zatrzymaniu osoby wskazanej w art. 10 §1 zawiadamia się niezwłocznie właściwego dowódcę jednostki wojskowej, nawet gdy zatrzymany tego nie żąda. Przepis art. 612 § 2 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

dodano § 7 w brzmieniu:

§ 7. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia, o którym mowa w § 1, zawierając w nim w szczególności informacje o przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach: do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia w przedmiocie zatrzymania, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, do przeglądania akt w zakresie dotyczącym przyczyn zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również prawach wskazanych w § 1, 3–4 i 6, art. 47 § 1 oraz w art. 612 § 2 Kodeksu postępowania karnego, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy pełnomocnika.

W § 3 dodano zapis o stosowaniu odpowiednio przepisu art. 612 § 2 kpk. W razie zatrzymania obywatela państwa obcego należy zatrzymanemu umożliwić, na jego prośbę, nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w razie zatrzymania osoby nieposiadającej żadnego obywatelstwa z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania.

Dodany § 7 zawiera delegację ustawową dla Ministra Sprawiedliwości do określenia w drodze rozporządzenia wzoru pouczenia dla zatrzymanego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu uprawnieniach.

art. 49 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Na świadka, biegłego, tłumacza lub specjalistę, który bez usprawiedliwienia nie stawił się na wezwanie uprawnionego organu lub bez zezwolenia tego organu samowolnie wydalil się z miejsca czynności przed jej zakończeniem albo bezpodstawnie odmówił złożenia zeznań, wykonania czynności biegłego, tłumacza lub specjalisty, można nałożyć karę porządkową od 50

do 1.000 złotych, a w razie ponownego niezastosowania się do wezwania od 100 do 1.500 złotych.

Zmieniły się wysokości kar porządkowych nakładanych na uczestników procesu, tj. świadka, biegłego, tłumacza, specjalistę, niepełniających swych obowiązków. Po nowelizacji karę porządkową można wymierzyć od 50 do 1.000 złotych, a w razie ponownego niezastosowania się do wezwania od 100 do 1.500 złotych. Przed nowelizacją było to do 250 zł, a w razie ponownego niedopełnienia tego samego obowiązku, mimo wezwania - drugą karę do 500 zł.

Przez ponowne niezastosowanie się do wezwania, należy rozumieć niestawiennictwo, odmowę złożenia zeznań czy wykonania czynności biegłego, tłumacza lub specjalisty albo wydania rzeczy, następujące po uprzednim ukaraniu karą pieniężną za takie naruszenie obowiązków procesowych. Praktycznie oznacza to możliwość tylko dwukrotnego sięgania po ten środek - dalsze jego stosowanie jest już niemożliwe.

art. 50 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. W razie niestawienia się świadka na wezwanie bez usprawiedliwienia można, niezależnie od nałożenia kary porządkowej, zarządzić jego zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie przez Policję. Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie może być zarządzone także wobec osoby przesłuchanej w trybie określonym w art. 54 § 6, jeżeli nie stawiała się ona na wezwanie organu prowadzącego czynności wyjaśniające bez usprawiedliwienia. Przepis art. 47 stosuje się wówczas odpowiednio, z tym że zażalenie na zatrzymanie rozpoznaje sąd rejonowy miejsca prowadzenia postępowania lub prowadzenia czynności wyjaśniających, w ramach których zarządzono zatrzymanie w celu przymusowego doprowadzenia. Zatrzymanie może nastąpić na czas konieczny do wykonania zarządzenia o doprowadzeniu.

uchylono art. 52

art. 53 otrzymał brzmienie:

Art. 53. Jeżeli miejsce pobytu osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia nie jest znane, sąd może zarządzić ustalenie miejsca jej pobytu przez Policję. Policja ustala też miejsce pobytu z własnej inicjatywy albo na wniosek organu dokonującego czynności wyjaśniających.

Powyższe zmiany w przepisach art. 50, 52 i art. 53 kpow należy rozpatrywać łącznie. Mają one inny charakter niż opisane wyżej, a ich celem jest uproszczenie i przyspieszenie prowadzonego postępowania oraz wyeliminowanie z procedury postępowania w sprawach o wykroczenia rozwiązań, które już od dawna nie obowiązują w kodeksie postępowania karnego, a także ujednoczenia przepisów w tym zakresie. Ponadto jest to zmiana, która rozwiewa wątpliwości co do poprawności funkcjonowania, a wręcz konstytucyjności dotychczasowych rozwiązań dotyczących wykonania zarządzenia o doprowadzeniu osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia, o którym mowa w art. 53 kpow i jej zatrzymaniu na czas konieczny do wykonania zarządzenia z rozwiązaniem przyjętym w art. 52 kpow, w którym Policja może, wykonując zarządzenie o doprowadzeniu, zatrzymać daną osobę na czas konieczny do jej doprowadzenia i nie stosuje się wówczas przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia o zatrzymaniu, w tym o zażaleniu na zatrzymanie. Takie rozwiązania stały w jawnej sprzeczności z przyjętymi w 2003 r. zmianami kodeksu postępowania karnego, gdzie przyjęto rozwiązanie pozwalające zatrzymać i doprowadzić oskarżonego lub świadka

na podstawie art.75 § 2 kpk i art.285 § 2 kpk, przy uprawnieniu skierowania zażalenia na takie zatrzymanie na podstawie art. 75 § 3 kpk i art. 290 § 2 kpk.

Zmiana przyjęta w nowelizacji umożliwia zarządzenie zatrzymania i przymusowe doprowadzenie przez Policję świadka, który nie stawiał się na wezwanie bez usprawiedliwienia, a także w takim samym przypadku osobę, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, przy zachowaniu prawa do złożenia zażalenia do sądu rejonowego miejsca prowadzenia postępowania lub czynności wyjaśniających, w ramach których zarządzono ten środek przymusu. Nie zmieniono treści art. 51 § 1 kpow, w którym stwierdza się, że środki przymusu przewidziane w art. 50 kpow stosuje sąd, a w toku czynności wyjaśniających także prokurator, gdy to on je prowadzi. Konsekwencją tych uregulowań jest uchylenie art. 52 kpow, zmiana w zapisie art. 20 § 3 kpow i odesłanie do odpowiedniego stosowania art. 75 kpk, a także zmiana w zapisie art. 85 § 4 kpow, który odsyła do zmienionego 50 § 1 kpow.

w art. 54

§ 1 i 2 otrzymał brzmienie:

§ 1. W celu ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie oraz zebrania danych niezbędnych do sporządzenia takiego wniosku, Policja z urzędu przeprowadza czynności wyjaśniające. Czynności te w miarę możliwości należy podjąć w miejscu popełnienia czynu bezpośrednio po jego ujawnieniu. Powinny one być zakończone w ciągu miesiąca od ich podjęcia.

§ 2. Jeżeli czynności wyjaśniające nie dostarczyły podstaw do wniesienia wniosku o ukaranie, zawiadamia się o tym ujawnionych pokrzywdzonych oraz osobę, o której mowa w art. 56a, wskazując przyczynę niewniesienia wniosku o ukaranie. Zawiadamiając pokrzywdzonego, poucza się go także o prawie, o którym mowa w art. 27 § 2, oraz o możliwości zaznajomienia się z materiałem dowodowym uzyskanym w toku czynności wyjaśniających oraz sporządzania odpisów i kopii. Na wniosek pokrzywdzonego lub jego pełnomocnika wydaje się odpłatnie kopie i uwierzytelnione odpisy tych materiałów; do odpłatności za wydawanie kopii i uwierzytelnionych odpisów stosuje się odpowiednio przepisy wydane na podstawie art. 156 § 6 Kodeksu postępowania karnego.

§ 4 otrzymał brzmienie:

§ 4. Jeżeli okoliczności czynu budzą wątpliwości, dla realizacji celu określonego w § 1 można, z urzędu lub na wniosek pokrzywdzonego albo osoby, o której mowa w § 5 i 6, przeprowadzić odpowiedni dowód. Utrwalenie takiej czynności następuje w formie protokołu.

po § 6 dodano § 6a w brzmieniu:

§ 6a. Osoba przesłuchana w trybie określonym w § 6 ma obowiązek informowania organu prowadzącego czynności wyjaśniające o każdej zmianie miejsca swego zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni oraz stawienia się na wezwanie tego organu pod rygorem zatrzymania i przymusowego doprowadzenia, o czym należy ją pouczyć przy przesłuchaniu, odnotowując to w protokole tej czynności.

dodano § 9 w brzmieniu:

§ 9. W ramach czynności wyjaśniających organ je prowadzący może, z inicjatywy lub za zgodą osoby określonej w § 6 i pokrzywdzonego, skierować sprawę do instytucji lub osoby do tego uprawnionej w celu przeprowadzenia mediacji. Przepis art. 23a Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Zmiana w § 1 ma charakter redakcyjny. Chodzi tu o podkreślenie faktu, że Policja ma prowadzić czynności wyjaśniające z urzędu.

Natomiast zmiana § 2 wprowadza dodatkowy obowiązek pouczenia pokrzywdzonego. Obecnie ma on możliwość samodzielnego wniesienia wniosku o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy - jako tzw. oskarżenie posiłkowe subsydiarne - jeżeli w ciągu miesiąca przez organ uprawniony do występowania w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego nie zostanie powiadomiony o wniesieniu przez ten organ wniosku o ukaranie albo otrzyma zawiadomienie, o którym mowa w art. 54 § 2, czyli jeżeli czynności wyjaśniające nie dostarczyły podstaw do wniesienia wniosku o ukaranie.

Zmiana wprowadza obowiązek pouczenia pokrzywdzonego także o prawie wynikającym z art. 27 § 2 oraz obowiązek pouczenia o możliwości zaznajomienia się z materiałem dowodowym uzyskanym w toku czynności wyjaśniających oraz sporządzania odpisów i kopii. Przepis ten także odsyła do art. 156 § 6 kpk, a tym samym do Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości¹⁷, na mocy którego za wydanie kserokopii dokumentów z akt sprawy pobiera się opłatę w wysokości 1 zł za jedną stronicę kserokopii, a za wydanie uwierzytelnionego odpisu z akt sprawy pobiera się opłatę w wysokości 6 zł za każdą stronicę.

W zmienionym § 4, z istniejącego do tej pory lakonicznego zapisu o możliwości dopuszczenia przeprowadzenia dowodu, gdy okoliczności popełnienia wykroczenia budzą wątpliwości - na zapis realizujący zasadę kontradiktoryjności, mówiący wprost, że przeprowadzenie dowodu może nastąpić z urzędu lub na wniosek pokrzywdzonego albo osoby, o której mowa w § 5 lub § 6, czyli osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia lub osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie.

Dodany § 6a nakłada na osobę przesłuchaną w trybie § 6, czyli osobę, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, obowiązek informowania organu ścigania o każdorazowej zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni, pod rygorem zarządzenia jej doprowadzenia na co zezwala znowelizowany art. 50 § 1 kpow. Zmiana ta jest tożsama ze zmianami wprowadzonymi w kodeksie postępowania karnego. Dodany § 9 został omówiony przy zmianie art. 8 kpow.

w art. 67 dodano § 6 w brzmieniu:

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia, o którym mowa w § 2, zawierając w nim informacje dotyczące praw i obowiązków obwinionego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, w tym o uprawnieniach określonych w § 1 oraz w art. 20 § 2 i art. 22, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy pełnomocnika.

Dodany § 6 zawiera delegację ustawową dla Ministra Sprawiedliwości do określenia w drodze rozporządzenia wzoru pouczenia dla obwinionego, zawiadamianego o terminie pierwszej rozprawy. Pouczenie obwinionego powinno zawierać informacje o możliwości

---

¹⁷ Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r., w sprawie wysokości opłaty za wydanie kserokopii dokumentów oraz uwierzytelnionych odpisów z akt sprawy (Dz. U z 2003r. Nr 107 poz.1006).

sprowadzenia na rozprawę świadków oraz przedstawienia innych dowodów na swoją obronę lub wskazanie ich sądowi w takim czasie, aby dowody te mogły być przeprowadzone na rozprawie. Ponadto o przysługującym mu prawie do odmowy złożenia wyjaśnień lub udzielenia odpowiedzi na pytanie i do korzystania z pomocy obrońcy oraz o prawie przeglądania akt sprawy, jak również o obowiązku powiadomienia sądu o każdej zmianie miejsca pobytu lub zamieszkania na okres dłuższy niż 7 dni, a w razie pobytu za granicą o konieczności wskazania w kraju adresu dla doręczeń i o konsekwencjach uchybienia tym obowiązkom. Ponadto o przysługującym mu prawie wystąpienia z wnioskiem, o którym mowa w art. 58 § 3 oraz pouczenie, o tym że rozprawa może być prowadzona pod nieobecność obwinionego jako zaozna oraz pouczenie o możliwości przymusowego doprowadzenia obwinionego na rozprawę.

art. 81 otrzymał brzmienie:

Art. 81. Przy przeprowadzaniu rozprawy stosuje się odpowiednio przepisy art. 369, art. 371, art. 372, art. 374 § 2, art. 375-377, art. 379, art. 384, art. 386, art. 395, art. 396, art. 399, art. 405 i art. 406 Kodeksu postępowania karnego.

art. 84 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Jeżeli w wyroku nie rozstrzygnięto lub rozstrzygnięto wadliwie o zaliczeniu na poczet kar lub środków karnych okresów, o których mowa w art. 82 § 2 pkt 2, albo odnośnie do dowodów rzeczowych, sąd rozstrzyga o tym postanowieniem na posiedzeniu.

Obie zmiany w art. 81 i art. 84 § 1 należy rozpatrywać wspólnie, ponieważ u ich podstaw leży zbliżone przyczyny. W dotychczasowym brzmieniu art. 81 kpow istnieje odesłanie do odpowiedniego stosowania między innymi przepisów art. 405 - 407 kpk, o głosach końcowych stron, w sytuacji, gdy zapis w części dotyczącej art. 407 kpk jest martwy, ponieważ został on uchylony przez art. 1 pkt 168 ustawy¹⁸. Tak więc nowy zapis niejako likwiduje martwy przepis, czyli odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisu, który w 2003 r. został uchylony, a wcześniej zapomniano dokonać stosownej korekty w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia.

Zmiany w art. 84 § 1 kpow mają także charakter porządkujący. Przepis jest odpowiednikiem art. 420 kpk i zezwala na uzupełnienie wyroku postanowieniem wydanym po ogłoszeniu wyroku, jeżeli wyrok ten nie zawiera wskazanych w art. 84 § 1 elementów. Uzupełnienie wyroku w innym zakresie, np. co do braku w nim obligatoryjnych środków karnych, jest niedopuszczalne. Wynika to wprost z zapisu w zdaniu drugim, według którego zakazuje się orzekania przypadku przy uzupełnieniu wyroku na posiedzeniu. W art. 420 kpk zakaz taki wyeliminowano przy nowelizacji przez art. 1 pkt 171 ustawy¹⁹. Tak więc obecna nowelizacja w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia wprowadza uproszczenie, które już od dawna funkcjonuje w ramach kodeksu postępowania karnego i ujednolica obie procedury w opisanym zakresie.

---

¹⁸ Ustawa z dnia 10 stycznia 2003 r., o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (Dz. U z 2003 r. Nr 17 poz.155),

¹⁹ Ibidem.

w art. 85 § 4 otrzymał brzmienie:

§ 4. Przymusowego doprowadzenia osoby, o której mowa w art. 10 § 1, jeżeli zachodzi przypadek wymieniony w art. 50 § 1, art. 53, art. 71 § 4, dokonują właściwe organy wojskowe, chyba że ważne powody stoją temu na przeszkodzie.

Powyższa zmiana, tj. wykreślenie art. 52 z treści cytowanego wyżej przepisu jest konsekwencją wykreślenia w nowelizacji całego art. 52. Stał się zbędny wobec zmian w art. 51 i 53, które zostały omówione wyżej. Odesłanie do art. 50 § 1, art. 53, art. 71 § 4 jest wystarczające w odniesieniu do zarządzenia przymusowego doprowadzenia osoby podlegającej sądom wojskowym, po wszczęciu postępowania w sprawie o wykroczenie, o którym mowa w art. 59 § 2.

Nie ma natomiast jednoznacznego stwierdzenia, czy przepisy te można stosować w ramach czynności wyjaśniających, gdy uchybienia obowiązkom, określonym w art. 49 § 1 i 2 zostaną dokonane przez żołnierza w czynnej służbie wojskowej, o którym mowa w art. 10. Wydaje się dopuszczalne w tej sytuacji wystąpienie do dowódcy jednostki wojskowej o pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej. W tym przypadku uprawnienia takie będą przysługiwać Żandarmerii Wojskowej, jeśli to ona będzie wykonywać czynności wyjaśniające na podstawie art. 85 § 2 w zw. z art. 54 § 1 albo prokuratorowi wojskowemu również uprawniony do ich prowadzenia na mocy art. 56 § 1.

w art. 92 w § 1 pkt 5 i 6 otrzymały brzmienie:

5) uzasadnienie wyroku sporządza się tylko na wniosek strony złożony ustnie do protokołu rozprawy bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku;

6) termin do wniesienia środka odwoławczego wynosi 3 dni i biegnie od daty doręczenia wyroku z uzasadnieniem;

Zmiany te mają na celu znaczne usprawnienie postępowania przyspieszonego w sprawie o wykroczenie. W chwili obecnej uzasadnienie wyroku w postępowaniu przyspieszonym różnicuje się z uwagi na to, kogo dotyczy. W przypadku obwinionego, może ono nastąpić z urzędu lub na wniosek w zależności od tego, czy był on na rozprawie, czy opuścił ją nawet bez zezwolenia lub mimo powiadomienia o rozprawie, w ogóle nie stawił się na nią. W przypadku osoby innej niż obwiniony, tylko na wniosek, przy czym ten wniosek musi zostać złożony bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku. Takie unormowanie w sposób oczywisty przeczyło zasadzie równości stron. Nowelizacja upraszcza procedurę i wprowadza pełną kontrykcyjność stron.

Zmiany w § 6 mają podobny cel i ujednolicają zasady przy stosowaniu terminów do sporządzenia apelacji. Dotychczas 3 - dniowy termin biegł od daty ogłoszenia rozstrzygnięcia, gdy uzasadnienie wyroku sporządza się z urzędu. W przypadku uzasadnienia wyroku na wniosek - 3-dniowy termin biegł od doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem.

Po nowelizacji uzasadnienie wyroku w przypadku postępowania przyspieszonego będzie sporządzane tylko na wniosek strony złożony ustnie do protokołu rozprawy bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku. Natomiast 3 - dniowy termin do wniesienia apelacji będzie biegł zawsze od doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem.

Należy podkreślić, że zgodnie z art. 91 § 2 organ uprawniony do pełnienia funkcji oskarżyciela publicznego, o którym mowa w art. 17 § 1-4, a którym w praktyce jest tylko Policja, przy wdrożeniu postępowania przyspieszonego nie musi dokonywać zatrzymania sprawcy i niezwłocznie doprowadzać go do sądu. Organ może odstąpić od zatrzymania sprawcy i doprowadzenia do sądu, zobowiązując go do stawienia się samodzielnie w tym są-

dzie, jednocześnie informując, że w przypadku nie stawienia się w sądzie, wyrok wydany pod jego nieobecność nie będzie wyrokiem zaocznym, a więc takim, który na mocy art. 91 § 1 pkt 3 podlega doręczeniu z urzędu.

Tak więc w przypadku gdy obwiniony, który nie będąc doprowadzony do sądu na sprawę prowadzoną w trybie przyspieszonym nie stawi się na nią lub przed jej zakończeniem opuści salę bez zezwolenia sądu w praktyce nie będzie miał możliwości złożenia środka zażalenia, ponieważ wniosek o uzasadnienie wyroku będzie można złożyć tylko bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku.

w art. 101

a) § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Prawomocny mandat karny podlega niezwłocznie uchyleniu, jeżeli grzywnę nałożono za czyn nie będący czynem zabronionym jako wykroczenie albo na osobę, która nie podpisała mandatu karnego albo która nie ponosi odpowiedzialności za wykroczenie. Uchylenie następuje na wniosek ukaranego, jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego złożony nie później niż w terminie 7 dni od uprawomocnienia się mandatu lub na wniosek organu, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę, albo z urzędu.

b) po § 1 dodano § 1a w brzmieniu:

§ 1a. Prawomocny mandat karny podlega także uchyleniu w trybie określonym w § 1, jeżeli grzywnę nałożono wbrew zakazom określonym w art. 96 § 2. Podlega on również uchyleniu, gdy grzywnę nałożono w wysokości wyższej niż wynika to z art. 96 § 1-1b, z tym że w takim wypadku jedynie w części przekraczającej jej dopuszczalną wysokość.

c) dodano § 4 w brzmieniu:

§ 4. W razie uchylenia mandatu w wypadkach wskazanych w § 1 i 1a zdanie pierwsze, organ uprawniony do ścigania wykroczeń podejmuje ściganie na zasadach ogólnych, chyba że nastąpiło już przedawnienie karalności wykroczenia.

Uwaga !

Przepis ten, zanim wszedł w życie, został uchylony.

Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, która w zakresie art.101 wejdzie w życie po upływie 14 dni od daty jej ogłoszenia, przewiduje między innymi uchylenie art. 101 kpow, który miał wejść w życie od 1 lipca 2015r. Aktualna treść i opis art. 101 znajduje się w opisie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r.

w art. 104 uchylono § 2;

Uchylenie tego przepisu ma na celu ujednoczenie postępowania odwoławczego z przepisami kodeksu postępowania karnego. Przepis ten dotychczas zakładał zakaz orzekania surowszej kary w instancji odwoławczej przy zmianie ustaleń faktycznych. Zasada ta dotyczy jednak wyłącznie apelacji od wyroku I instancji. Zakaz orzekania surowszej kary aresztu, pomimo wniesienia apelacji na niekorzyść obwinionego, dotyczy dotychczas nie tylko zastrzeżenia jej w stosunku do wymiaru orzeczonego w pierwszej instancji, ale także orzekania takiej kary w sytuacji, gdy poprzednio w ogóle nie była stosowana. Przepis ten jest odpo-

wiednikiem art. 454 § 2 kpk, który także zostaje uchylony przez art.1 pkt 160 ustawy z dnia 27 września 2013 r., o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, który wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2015 r. Oba przepisy po nowelizacji przestają obowiązywać.

art. 106 § 2 otrzymał brzmienie:

§ 2. Sąd odwoławczy na żądanie obwinionego pozbawionego wolności, złożone nie później niż w ciągu 7 dni od zawiadomienia go o przyjęciu apelacji, zarządza jego sprowadzenie na rozprawę, chyba że uzna za wystarczający udział w niej jego obrońcy. Jeżeli obwiniony nie ma obrońcy, wyznacza się obrońcę z urzędu.

Zmiana brzmienia ma na celu dostosowanie przepisu do art. 454 kodeksu postępowania karnego. Sąd odwoławczy zarządza sprowadzenie obwinionego pozbawionego wolności na rozprawę na jego żądanie, złożone nie później niż w ciągu 7 dni od zawiadomienia go o przyjęciu apelacji, chyba że uzna za wystarczający udział w niej jego obrońcy.

Zrezygnowano jednak z przyjętego w znowelizowanym art. 454 kodeksu postępowania karnego rozwiązania, w którym wniosek złożony po terminie podlega rozpoznaniu, jeżeli nie powoduje to konieczności odroczenia rozprawy.

art. 106a otrzymał brzmienie:

Art. 106a. Sąd odwoławczy może, uznając potrzebę uzupełnienia przewodu sądowego, przeprowadzić dowód na rozprawie, jeżeli przyczyni się to do przyspieszenia postępowania, a nie jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Dowód można dopuścić również przed rozprawą.

Podobnie jak wcześniejszy przepis, ten również dostosowano do jego odpowiednika, tj. art. 452 § 2 kpk. W znowelizowanym zapisie poszerzono możliwość przeprowadzenia dowodów w postępowaniu dowodowym w instancji odwoławczej, praktycznie eliminując zakaz ich przeprowadzenia. Sąd odwoławczy, uznając potrzebę uzupełnienia przewodu sądowego, może przeprowadzić dowód na rozprawie, jeśli przyczyni się to do przyspieszenia postępowania. Po nowelizacji zakaz będzie obejmował tylko niedopuszczalność przeprowadzenia dowodu, jeśli konieczne byłoby przeprowadzenie tego przewodu ponownie w całości.

Rozwiązanie to jest także następstwem uchylenia art. 104 § 2, który przed nowelizacją uniemożliwiał orzekanie w instancji odwoławczej kary surowszej przy zmianie ustaleń faktycznych, jeżeli apelacja została wniesiona na niekorzyść obwinionego.

art. 113 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Postępowanie sądowe, prowadzone w trybie określonym przez przepisy rozdziałów 11-16 oraz działu X niniejszego kodeksu, zakończone prawomocnym orzeczeniem, może być wznowione na wniosek strony, a gdy ustawa to przewiduje - z urzędu. Do wznowienia tego stosuje się odpowiednio przepisy art. 540-542, art. 544 § 2 i 3 oraz art. 545-548 Kodeksu postępowania karnego.

Nowelizacja ma tu na celu doprecyzowanie zapisu oraz usprawnienie i przyspieszenie postępowania. Należy przy tym pamiętać, że odesłanie w treści do art. 540 kpk powoduje, że chodzi jedynie o wznowianie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzecz-

niem, a więc takim, które powoduje samo w sobie prawomocne zakończenie procesu. Wznowienie odnosi się tylko do prawomocnie zakończonego postępowania sądowego, tj. rozstrzygnięcia o odpowiedzialności za wykroczenie lub w kwestii odszkodowania za niesłuszne ukaranie bądź zatrzymanie.

Dookreślono jednocześnie, że chodzi tu o postępowania prowadzone na podstawie przepisów następujących rozdziałów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia:

- wszczęcie postępowania,
- orzekanie przed rozprawą,
- przygotowanie do rozprawy,
- rozprawa,
- postępowanie w sprawach osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych,
- postępowanie przyspieszone,
- postępowanie nakazowe,
- oraz całego działu X zatytułowanego środki odwoławcze.

Takie doprecyzowanie zapisu powoduje rozwianie wątpliwości co do ewentualnego roszczenia związanego z uchynieniem przez sąd prawomocnego mandatu karnego w trybie art.101. Należy zauważyć, że postępowanie mandatowe znajduje się w Rozdziale 17 zatytułowanym „Postępowanie mandatowe” kodeksu postępowania w sprawie o wykroczenia, a więc nie obejmuje go zapis znowelizowanego art. 113 § 1.

w art. 114 po § 2 dodano § 2a w brzmieniu:

§ 2a. Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje również obwinionemu, wobec którego zastosowano zabezpieczenie majątkowe środka karnego przypadku, w zakresie szkody i krzywdy wyrządzonej tym środkiem przymusu, gdy został on następnie prawomocnie uniewinniony albo umorzono wobec niego postępowanie lub mimo skazania go nie orzeczono środka karnego przypadku.

Powyższa zmiana jest rozwinięciem zapisu art. 113 i stanowi niejako dostosowanie nowelizowanych zapisów ustawowych do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w zakresie rozpatrywania zagadnień związanych z roszczeniami odszkodowawczymi. Przede wszystkim przy konstruowaniu powyższego zapisu uwzględniono wyrok Trybunału Konstytucyjnego²⁰, uchwałę Sądu Najwyższego²¹ oraz postanowienie Sądu Najwyższego²². Przepis ten rozszerza prawo obwinionego - wobec którego zastosowano zabezpieczenie majątkowe środka karnego przypadku, a który w wyniku kasacji lub wznowienia postępowania został następnie prawomocnie uniewinniony lub wobec którego umorzono postępowanie wskutek okoliczności nieuwzględnionych we wcześniejszym postępowaniu albo mimo skazania go nie orzeczono środka karnego przypadku - w zakresie szkody i krzywdy wyrządzonej tym środkiem przymusu.

Zadośćuczynienie pieniężne, jakie przysługuje wnioskodawcy ma na celu naprawienie szkody niemajątkowej, wyrażającej się krzywdą w postaci cierpień fizycznych i psychicznych. Na podstawie reasumpcji zapisów art. 113 i 114 należy stwierdzić, że chodzi o wznowienie postępowań zakończonych. W tym miejscu należy podkreślić, że uchynienie prawomocnego mandatu karnego przez sąd dotyczy rozstrzygnięcia prawomocnego, jest to zatem

---

²⁰ Wyrok TK z dnia z dnia 18 maja 2004 r., SK38/03, OTK A 2004, 5A, poz.45.

²¹ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2003 r. I KZP 25/03, OSNKW 2003, nr 9-10.

²² Postanowienie Sądu Najwyższego²² z dnia 1 grudnia 2003 r. II KZ 46/2003, OSNwSK 2003, poz. 2583.

postępowanie o charakterze nadzwyczajnym, na wzór postępowania kasacyjnego, którego to postępowania jako rozstrzygnięcia prawomocnego nie można wznowić. Osoba, wobec której uchylono prawomocny mandat karny, nie może dochodzić swoich roszczeń na podstawie wymienionych wyżej przepisów.

art. 116 otrzymał brzmienie:

Art. 116. Przy rozpoznawaniu roszczeń o odszkodowanie oraz zadośćuczynienie stosuje się odpowiednio przepisy art. 553, art. 556 § 4, art. 557 i art. 558 Kodeksu postępowania karnego.

W treści tego przepisu wykreślono zapis odsyłający do art. 559 kodeksu postępowania karnego. Jest to konsekwencja wykreślenia art. 559 kodeksu postępowania karnego na podstawie art. 1 pkt 199 z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. Zasada wzajemności wyrażona w art. 559 oznaczała w tym wypadku, że obowiązuje umowa dwu- lub wielostronna, na podstawie której obywatelowi polskiemu przysługują roszczenia o odszkodowanie w takim zakresie, jak to zostało określone w rozdziale 58 zatytułowanym – „Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie” albo taka jest praktyka obcego państwa, mimo braku stosownej umowy. Ustawodawca uznał za zbędny zapis mówiący wprost o zastosowaniu tego rozdziału do cudzoziemców na zasadzie wzajemności.

art. 119 otrzymał brzmienie:

Art. 119. Do kosztów postępowania stosuje się odpowiednio przepisy art. 616, art. 617, art. 618 § 1 i 3, art. 619 § 3, art. 623, art. 624 § 1, art. 625-627, art. 630, art. 633-635, art. 636 § 1 i 2, art. 637-639 i art. 641 Kodeksu postępowania karnego, przy czym wydatkami Skarbu Państwa są także wydatki ponoszone w toku czynności wyjaśniających.

Z treści przepisu usunięto zapis odsyłający do art. 618 a - 618 l kodeksu postępowania karnego, dodając natomiast odesłanie do art. 619 § 3 tegoż kodeksu.

Przepisy art. 618 a – 618 l kpk zostały dodane przez ustawę nowelizującą²³, która weszła w życie 5 listopada 2012 r. Zastąpiły one art. 3-5 dekretu²⁴, w następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego²⁵, w którym uznano, że art. 4 ust. 1 dekretu z 1950 r., jest niezgodny z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

Usunięcie zapisu odsyłającego z art. 119 kpow do odpowiedniego stosowania art. 618a - 618l kodeksu postępowania karnego jest następstwem specyfiki samej konstrukcji Działu XIII Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia zatytułowanego - Koszty postępowania. Konstrukcja art. 117 i 118 kpow przy odesłaniu do odpowiedniego stosowania w szczególności art. 616 i 618 § 1 i 3 kodeksu postępowania karnego w sposób wystarczający reguluje sprawę kosztów postępowania, w tym kosztów należności dla świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym.

Należy także podkreślić, że dodany do odpowiedniego stosowania art. 619 § 3 kodeksu postępowania karnego powoduje doprecyzowanie wcześniejszych zapisów, stwierdzając

---

²³ Ustawa z dnia 31 sierpnia 2012 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U z 2012 r poz. 1101.

²⁴ Dekret z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym Dz. U. Nr 49, poz. 445 z późn. zm..

²⁵ Wyrok TK z dnia 22 marca 2011 r., SK 13/08 OTK-A 2011, nr 2, poz. 11.

wprost, że koszty związane z udziałem w postępowaniu tłumacza w zakresie koniecznym dla zapewnienia oskarżonemu jego prawa do obrony ponosi Skarb Państwa.

Ponadto, w przypadku braku przepisów wymienionych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości²⁶, na podstawie art. 618 § 3 kodeksu postępowania karnego, o wysokości danego wydatku decydują kwoty przyznane przez sąd, prokuratora lub inny organ prowadzący postępowanie, czyli także Policję.

Zmiany w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia wprowadzone przez art. 1 ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia Dz. U z 2014 poz. 579 (które weszły w życie w dniu 9 listopada 2014 r.)

Celem wprowadzenia zmian było skrócenie czasu trwania postępowań sądowych w sprawach o wykroczenia oraz zredukowanie ponoszonych w związku z tym kosztów, przez wprowadzenie do systemu polskiego postępowania w sprawach o wykroczenia protokołu z rozprawy w postaci zapisu dźwięku lub obrazu i dźwięku. Przyjęte rozwiązanie eliminuje problem przedłużania rozprawy, spowodowany dyktowaniem przez sędziego protokolantowi treści protokołu, co odciąża sędziego, który będzie mógł skupić się na kwestiach merytorycznych, a także zapewni wierne utrwalenie czynności. Zapis cyfrowy pozwala na dokładne utrwalenie przebiegu rozprawy, w tym własnych sformułowań uczestników, niewystylizowanych przez sędziego, co zapobiegnie zniekształceniom i przekłamaniam zapisu typowym dla wersji papierowych. Ma to duże znaczenie w przypadku złożenia przez stronę postępowania środka zaskarżenia, gdyż umożliwia gruntowną ocenę spontanicznych wypowiedzi uczestników przez skład sędziowski rozpatrujący środek odwoławczy.

Z przebiegu rozprawy sporządza się protokół utrwalający jej przebieg za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk. Obok protokołu utrwalającego przebieg rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk z rozprawy sporządza się protokół pisemny. Ma on charakter skróconego pisemnego zapisu przebiegu rozprawy. Protokół ten opatruje się podpisem elektronicznym, co gwarantować ma rozpoznawalność jakichkolwiek późniejszych zmian oraz identyfikację osoby protokolanta. System informatyczny będzie odpowiadać za przechowywanie i udostępnianie dokumentów elektronicznych i zostanie wyposażony w mechanizmy okresowego sprawdzenia wiarygodności podpisu cyfrowego każdego z przechowywanych plików, znakowania czasem i innych metod konserwacji podpisów elektronicznych. Ten sposób protokołowania posiedzeń sądowych w formie tzw. protokołu elektronicznego funkcjonuje już w wymiarze sprawiedliwości i został wprowadzony do postępowania cywilnego ustawą²⁷.

---

²⁶ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym Dz. U z 2013 r. Nr 663.

²⁷ Ustawa z dnia 29 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego Dz. U. Nr 108, poz. 684.

art. 35 § 2 otrzymał brzmienie:

§ 2. Wyrok zaoczny doręcza się z urzędu obwinionemu i jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony. Termin do żądania doręczenia uzasadnienia tego wyroku albo przekładu uzasadnienia wyroku zaocznego przedstawionego wyłącznie w formie ustnej, biegnie od daty doręczenia wyroku.

Wyrok zaoczny może być wydany tylko względem obwinionego na rozprawie zaocznej, prowadzonej w trybie zwyczajnym, na którą obwiniony nie stawiał się bez usprawiedliwienia, mimo prawidłowo doręczonego wezwania, o którym mowa w art. 74 § 4, a także, gdy zawiadomiony o rozprawie nadesłał do sądu tylko swoje wyjaśnienia, o których mowa w art. 63 § 3.

Należy pamiętać, że nie jest wyrokiem zaocznym wyrok wydany w trybie przyspieszonym pod nieobecność obwinionego, gdy mimo zobowiązania go do stawienia się, nie stawiał się na rozprawę w trybie art. 91 § 3 lub będąc zobowiązany do pozostawania do dyspozycji sądu samowolnie się oddalił, o czym mowa w art. 92 § 1 pkt 3. Nie jest także wyrokiem zaocznym wyrok wydany w trybie zwyczajnym, gdy obwiniony po złożeniu wyjaśnień opuścił salę rozpraw bez zezwolenia sądu lub bez usprawiedliwienia nie stawiał się albo zawiadomiony o rozprawie oświadczył, że się nie stawia lub uniemożliwił doprowadzenie go na nią, a także gdy wprawił się ze swojej winy w stan niezdolności do udziału w rozprawie.

W znowelizowanym przepisie, oprócz dotychczasowej możliwości żądania uzasadnienia wyroku zaocznego, pojawiła się możliwość zamiennego żądania zwrócenia się o przekład uzasadnienia wyroku zaocznego przedstawionego wyłącznie w formie ustnej na rozprawie. Zmiana ta jest następstwem zmiany brzmienia art. 37 § 2, gdzie wprowadzono możliwość rejestracji przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk. Zarówno ustne uzasadnienie, jak i pisemne, powinny zawierać te same składniki, tak więc dla strony żądającej uzasadnienie wyroku nie powinno być żadnej różnicy, czy zwróci o się uzasadnienie pisemne wyroku, czy przekład ustny uzasadnienia wyroku zaocznego.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego²⁸ uzasadnienie wyroku powinno wskazywać w uporządkowany sposób co sąd uznał za udowodnione, jak ocenił poszczególne dowody i dlaczego oparł się na jednych, odrzucając inne. Ponadto, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego,²⁹ uzasadnienie powinno wskazywać logiczny proces, który doprowadził sąd do wniosku o winie lub niewinności oskarżonego. Sąd powinien więc wskazać w uzasadnieniu, jakie fakty uznaje za ustalone, na czym opiera poszczególne ustalenia i dlaczego nie uznaje dowodów przeciwnych, a następnie jakie wnioski wyprowadza z dokonanych ustaleń.

art. 37 otrzymał brzmienie:

Art. 37. § 1. Protokół sporządza się z każdej czynności mającej istotne znaczenie dla sprawy, a w szczególności z rozprawy i posiedzenia, a także z dokonanych poza rozprawą czynności dowodowych, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Z rozprawy sporządza się:

- 1) protokół utrwalający przebieg rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk oraz*
- 2) protokół pisemny.*

---

²⁸ Wyrok SN z dnia 29 listopada 1989 r., II KR 198/89, OSNPG 1990, nr 10, poz.78,

²⁹ Wyrok SN z dnia 29 września 1973 r., II KR 105/73, OSNPG 1974, nr 3, poz.47.

§ 3. O utrwalaniu przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk należy uprzedzić osoby uczestniczące w rozprawie.

§ 4. Protokół, o którym mowa w § 2 pkt 1, podpisuje protokolant podpisem elektronicznym gwarantującym identyfikację osoby protokolanta oraz rozpoznawalność jakiegokolwiek późniejszej zmiany protokołu. Protokół ten nie podlega sprostowaniu.

§ 5. Protokół pisemny, o którym mowa w § 2 pkt 2, jest jednobrzmiący z zapisem tekstowym i jest sporządzany przy użyciu systemu teleinformatycznego służącego do utrwalania przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk oraz powinien zawierać:

1) oznaczenie rozpoznawanej sprawy, sądu, czasu i miejsca rozprawy oraz - w zakresie niezbędnym ze względu na cele postępowania lub określonym przez przepisy szczególne - osób w niej uczestniczących;

2) wzmiankę co do jawności rozprawy i trybu postępowania;

3) wydane na rozprawie postanowienia i zarządzenia, a jeżeli postanowienie lub zarządzenie sporządzono osobno - wzmiankę o jego wydaniu;

4) wniesione ustnie na rozprawie zażalenia;

5) wzmiankę o złożeniu lub cofnięciu żądania ścigania wykroczenia, o odstąpieniu oskarżyciela od oskarżenia, o wstąpieniu prokuratora do postępowania, o złożeniu przez obwinionego wniosku o skazanie go w określony sposób bez przeprowadzania postępowania dowodowego, o prowadzeniu sprawy w trybie przyspieszonym i godzinie doprowadzenia obwinionego albo o odstąpieniu od jego przymusowego doprowadzenia, o złożeniu przez stronę w trybie przyspieszonym wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku, a także o cofnięciu środka zaskarżenia.

§ 6. Jeżeli jest to niezbędne dla zapewnienia prawidłowego orzekania w sprawie, prezes sądu może zarządzić sporządzenie przekładu odpowiedniej części protokołu, o którym mowa w § 2 pkt 1. Przekład stanowi załącznik do protokołu. Przepis § 10 stosuje się odpowiednio.

§ 7. Jeżeli ze względów technicznych utrwalenie przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk nie jest możliwe, sporządza się wyłącznie protokół pisemny.

§ 8. Protokół rozprawy sporządza pracownik sekretariatu albo inna osoba upoważniona przez prezesa sądu.

§ 9. Przebieg także innych niż rozprawa czynności protokołowanych może być ponadto utrwalony za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, o czym należy uprzedzić osoby uczestniczące w czynności. Zapis taki i jego przekład, jeżeli został sporządzony, są załącznikami do protokołu.

§ 10. Strony i osoby mające w tym interes prawny mogą złożyć wniosek o sprostowanie protokołu pisemnego rozprawy lub posiedzenia, wskazując na nieścisłości lub opuszczenia. W przedmiocie sprostowania protokołu rozstrzyga, po wysłuchaniu protokolanta, sędzia, który prowadził czynność. Jeżeli przebieg rozprawy lub posiedzenia został utrwalony za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, sędzia przed rozstrzygnięciem w przedmiocie sprostowania zapoznaje się również z odpowiednim fragmentem tego zapisu.

§ 11. Do protokołu pisemnego stosuje się odpowiednio przepisy art. 144 § 2 i 3, art. 146, art. 149 § 1, art. 150, art. 151, art. 153 § 3 i 4, art. 154 oraz art. 155 Kodeksu postępowania karnego, a w przypadku:

1) protokołu pisemnego innego niż ten, o którym mowa w § 2 pkt 2, stosuje się odpowiednio także przepisy art. 145, art. 148 i art. 149 § 2 Kodeksu postępowania karnego;

2) protokołu z posiedzenia lub z dokonanych poza rozprawą czynności dowodowych stosuje się odpowiednio także przepis art. 147 § 3 i przepisy wydane na podstawie art. 147 § 5 Kodeksu postępowania karnego.

§ 12. Czynności, z których nie sporządza się protokołu, a także inne zdarzenia, które mają znaczenie dla postępowania, utrwalają się w aktach w formie notatki urzędowej podpisanej przez osobę, która dokonała tych czynności.

Zmiany w zapisie art. 37 dotyczą protokołu jako dokumentu procesowego utrwalającego przebieg określonej czynności procesowej. Nowelizacja polega na wprowadzeniu wymogu sporządzenia protokołu utrwalającego przebieg rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk. Protokół ten opatrywać się będzie podpisem elektronicznym, co spowoduje możliwość identyfikacji osoby protokolanta, jak również niemożliwość dokonywania jakiegokolwiek późniejszych zmian. Ponadto, z uwagi na to, że zapis obrazu i dźwięku dokładnie i wiernie utrwali przebieg rozprawy, nie będzie podlegał on sprostowaniu. W przypadku, gdy prezes sądu uzna za niezbędne dla zapewnienia prawidłowego orzekania w sprawie (§ 6), może zarządzić sporządzenie przekładu odpowiedniej części protokołu, który to przekład będzie stanowił załącznik do protokołu. Biorąc pod uwagę, że jest to czynność pracochłonna ograniczono ją tylko do przypadków, gdy jest to niezbędne dla zapewnienia prawidłowości orzekania.

Niezależnie od protokołu elektronicznego, sporządzanego z rozprawy (§ 2 pkt 1), sporządzany będzie protokół pisemny (§ 2 pkt 2), sporządzany przy użyciu systemu teleinformatycznego służącego do utrwalania przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk. Będzie on miał charakter skróconego pisemnego przebiegu rozprawy, ograniczonego do danych określonych w § 5 pkt 1-5 takich jak:

- oznaczenie rozpoznawanej sprawy,
- sądu rozpoznającego sprawę,
- czasu i miejsca rozprawy,
- zapis w zakresie niezbędnym dla realizacji celów postępowania lub określonym przez przepisy szczególne,
- osób w niej uczestniczących,
- wzmianki co do jawności rozprawy i trybu postępowania.

W protokole tym będą zawarte wydane na rozprawie postanowienia i zarządzenia, oraz:

- ewentualne zażalenia wniesione ustnie na rozprawie,
- wzmianki o złożeniu lub cofnięciu żądania ścigania sprawcy wykroczenia,
- odstąpienia oskarżyciela od popierania wniosku o ukaranie,
- wstąpienia prokuratora do postępowania,
- złożenie przez obwinionego wniosku o skazanie go w określony sposób bez przeprowadzenia dowodowego,
- prowadzenie sprawy w trybie przyspieszonym, godzinie doprowadzenia obwinionego lub odstąpienia od jego przymusowego doprowadzenia,
- złożeniu przez stronę w trybie przyspieszonym wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku,
- cofnięciu środka zaskarżenia.

Zapis § 7 przewiduje możliwość odstąpienia od reguły utrwalania przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, w przypadku, gdy ze względów technicznych utrwalenie przebiegu rozprawy nie będzie możliwe. W takiej sytuacji

protokół z rozprawy będzie mógł być sporządzony wyłącznie w formie pisemnej, a więc według zasad przed nowelizacją.

po art. 37 dodano art. 37a i art. 37b w brzmieniu:

Art. 37a. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania dźwięku albo obrazu i dźwięku, sposób i tryb sporządzania zapisów dźwięku albo obrazu i dźwięku, identyfikacji osób je sporządzających, sposób użycia systemu teleinformatycznego służącego do utrwalania przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk do sporządzania protokołu pisemnego, o którym mowa w art. 37 § 2 pkt 2, jak również sposób przechowywania tych zapisów oraz warunki i sposób wprowadzenia zmiany wymaganej względami technicznymi lub zakresem czynności, z której sporządza się protokół, mając na uwadze konieczność:

- 1) właściwego zabezpieczenia zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku przed ich utratą, zniekształceniem, nieuprawnionym dostępem, usunięciem lub inną nieuprawnioną zmianą, a także rozpoznawalność wprowadzenia zmiany wymaganej względami technicznymi i identyfikacji osoby dokonującej tych czynności;*
- 2) zmiany formatu zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku lub przeniesienia na inny informatyczny nośnik danych w celu ponownego odtworzenia zapisu;*
- 3) zapewnienia możliwości użycia systemu teleinformatycznego służącego do utrwalania przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk do sporządzania protokołu pisemnego, o którym mowa w art. 37 § 2 pkt 2, w sposób umożliwiający wewnętrzną synchronizację obu funkcji systemu oraz właściwe zabezpieczenie zapisu tekstowego na nośniku elektronicznym przed jego utratą, zniekształceniem, nieuprawnionym dostępem, usunięciem lub inną nieuprawnioną zmianą;*
- 4) zapewnienia możliwości przekazania zapisów dźwięku albo obrazu i dźwięku oraz zapisu tekstowego, stanowiących materiały archiwalne, do archiwów państwowych w sposób uporządkowany, określony w przepisach o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.*

Dodany art. 37a zawiera delegację ustawową dla Ministra Sprawiedliwości. Na mocy tej delegacji w dniu 6 listopada 2014 r. Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie³⁰. W rozporządzeniu tym określono rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania dźwięku albo obrazu i dźwięku, identyfikacji osób je sporządzających oraz sposób przechowywania tych zapisów, warunki i sposób wprowadzania zmiany wymaganej względami technicznymi lub w zakresie czynności, z której sporządza się protokół.

Art. 37b. § 1. Strony, obrońcy, pełnomocnicy i przedstawiciele ustawowi mają prawo do zapoznania się z zapisem dźwięku albo obrazu i dźwięku z rozprawy w siedzibie sądu, a obwiniony pozbawiony wolności - w administracji odpowiedniego zakładu, oraz do bezpłatnego otrzymania z akt sprawy, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, zapisu dźwięku z rozprawy, chyba że został sporządzony wyłącznie protokół pisemny, o którym mowa w art. 37 § 7. Przepis art. 156 § 4 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wydanie na wniosek zapisu dźwięku z rozprawy na informatycznym nośniku danych następuje odpłatnie.

---

³⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 listopada 2014 r. w sprawie środków technicznych służących do utrwalania dźwięku albo obrazu i dźwięku w postępowaniu w sprawach o wykroczenia Dz. U. z 2014 r., poz. 1549.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb udostępniania stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z rozprawy w siedzibie sądu, a obwinionemu pozbawionemu wolności - w administracji odpowiedniego zakładu, oraz przekazywania im z akt sprawy zapisu dźwięku z rozprawy, jak też wysokość opłaty za wydanie zapisu dźwięku z rozprawy na informatycznym nośniku danych, mając na uwadze konieczność niezwłocznego i szerokiego, w tym bezpłatnego, dostępu uczestników postępowania do tego zapisu oraz niezwłocznego uzyskania z akt sprawy zapisu dźwięku z rozprawy, a także zapewnienia, by wysokość opłaty odpowiadała kosztom jego wydania.

W dodanym art. 37b strony, obrońcy, pełnomocnicy i przedstawiciele ustawowi mają prawo zapoznawania się z zapisem dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy o wykroczenie w siedzibie sądu. Wprowadzono tutaj wyjątek od tej zasady - dotyczący sytuacji, w której obwiniony będzie pozbawiony wolności. W tym przypadku zapoznanie obwinionego z zapisem dźwięku albo obrazu i dźwięku następuje w administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, gdzie jest osadzony. Ponadto strony, obrońcy, pełnomocnicy i przedstawiciele ustawowi mają prawo do otrzymania z akt sprawy zapisu, ale tylko dźwięku. Nie można otrzymać zapisu obrazu ze względu na konieczność zapewnienia ochrony wizerunku osób biorących udział w postępowaniu. Można natomiast zapoznać się z zapisem obrazu i dźwięku bez możliwości uzyskania jego zapisu w siedzibie sądu. Otrzymanie zapisu dźwięku będzie nieodpłatne, chyba że uczestnik postępowania będzie żądał wydania tego zapisu na informatycznym nośniku danych, co spowoduje konieczność pokrycia kosztów wydania tego zapisu na tym nośniku. W § 3 zawiera delegację ustawową dla Ministra Sprawiedliwości do wydania przepisów wykonawczych dotyczących zasad ponoszenia kosztów wydania zapisu. W dniu 6 listopada 2014 r., Minister Sprawiedliwości wydał stosowne rozporządzenie³¹.

po art. dodano art. 75a w brzmieniu:

Art. 75a. Za odczytanie wyjaśnień lub zeznań złożonych na rozprawie uznaje się odtworzenie wyjaśnień lub zeznań utrwalonych na rozprawie za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk.

Obowiązująca procedura określona w art. 75 ogranicza przeprowadzenie dowodu pośredniego, polegającego na możliwości odczytania treści protokołu na rozprawie praktycznie do trzech przypadków, a mianowicie:

- 1) gdy świadek bezpodstawnie odmawia zeznań, gdy bezpodstawnie odmawia odpowiedzi na pytania, zeznaje odmiennie od zeznań złożonych wcześniej lub gdy oświadcza, że pewnych okoliczności sprawy nie pamięta,
- 2) bezpośrednio przeprowadzenie dowodu w postaci zeznań świadka lub wyjaśnień obwinionego stało się niemożliwe lub znacznie utrudnione,
- 3) bezpośrednio przesłuchanie świadka lub obwinionego na rozprawie nie jest niezbędne dla stwierdzenia stanu faktycznego i prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy.

---

³¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 listopada 2014 r., w sprawie udostępniania stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z rozprawy w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz wysokości opłaty za wydanie tego zapisu Dz. U. z 2014 r., poz. 1548.

Mając na uwadze powyższe, w celu nadania spójności ustawodawca nowelizacją dodał art. 75a, zgodnie z którym odtworzenie wyjaśnień lub zeznań utrwalonych na rozprawie za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk zostało zrównane z odczytaniem wyjaśnień lub zeznań złożonych na rozprawie.

w art. 82 dodano § 6 i 7 w brzmieniu:

§ 6. Jeżeli przebieg rozprawy utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, uzasadnienie wyroku może być z urzędu przedstawione wyłącznie w formie ustnej, bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku. Przepisu art. 92 § 1 pkt 5, a także przepisów art. 418 § 3, art. 422 i art. 423 Kodeksu postępowania karnego nie stosuje się. Przed przedstawieniem uzasadnienia wyroku w formie ustnej należy uprzedzić o tym strony.

§ 7. W wypadku, o którym mowa w § 6, w terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia wyroku strona może złożyć pisemny wniosek o sporządzenie i doręczenie przekładu uzasadnienia wyroku przedstawionego w formie ustnej. Dla obwinionego pozbawionego wolności, który nie ma obrońcy i nie był obecny podczas ogłaszania wyroku lub przedstawiania ustnego uzasadnienia, termin ten biegnie od daty doręczenia mu wyroku. Prezes sądu odmawia przyjęcia wniosku złożonego przez osobę nieuprawnioną lub po terminie; na zarządzenie prezesa przysługuje zażalenie. Przepis art. 423 § 2 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

w art. 107 po § 2 dodano § 2a w brzmieniu:

§ 2a. Jeżeli przebieg rozprawy utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, uzasadnienie wyroku może być z urzędu przedstawione wyłącznie w formie ustnej, bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku. Przepisu art. 418 § 3 Kodeksu postępowania karnego nie stosuje się. Przed przedstawieniem uzasadnienia wyroku w formie ustnej należy uprzedzić o tym strony.

Wprowadzenie zmian w utrwalaniu przebiegu rozprawy sądowej za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk lub obraz i dźwięk wymusiło wprowadzenie zmian w instytucji uzasadnienia wyroku, co też ustawodawca uczynił dodając w art. 82 § 6 i 7 oraz w art. 107 § 2a. Zgodnie z ich zapisami uzasadnienie wyroku może być przedstawione wyłącznie w formie ustnej bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku w sądzie I, jak i II instancji. W takim przypadku sąd nie przedstawia ustnie najważniejszych powodów wyroku, a tylko uprzedza strony, że zamierza przedstawić uzasadnienie wyłącznie w formie ustnej. W przypadku obwinionego pozbawionego wolności, który nie był obecny przy ogłoszeniu wyroku i nie posiadał obrońcy, w celu zagwarantowania mu prawa do obrony, sąd prześle do administracji właściwego zakładu karnego lub aresztu śledczego, gdzie przebywa obwiniony, bezpłatnie wyrok wraz z zapisem dźwięku z rozprawy, w zakresie obejmującym uzasadnienie wyroku, który następnie zostanie udostępniony obwinionemu. Należy także pamiętać, że konstrukcja art. 107 § 1, który nie został znowelizowany, przy uzasadnieniu wyroków sądów odwoławczych przyjmuje odmienne reguły postępowania niż przyjęte w procedurze karnej. Powodem tego jest brak odesłania do odpowiedniego stosowania art. 457 kpk, który zawsze nakazuje uzasadniać ten wyrok. Nie ma tu też zastosowania zasada przyjęta w art. 36 § 2.

w art. 105:

po § 1 dodano § 1a w brzmieniu:

§ 1a. W wypadku, gdy uzasadnienie wyroku zostało przedstawione wyłącznie w formie ustnej, apelację wnosi się na piśmie w terminie 7 dni od daty otrzymania wyroku wraz z przekładem tego uzasadnienia.

§ 2 otrzymał brzmienie:

§ 2. Wniesienie apelacji przed upływem terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku albo wniosku o przekład uzasadnienia wyroku przedstawionego w formie ustnej wywołuje skutki wskazane odpowiednio w art. 35 § 1 albo art. 82 § 7 i podlega rozpoznaniu; można ją uzupełnić w terminie wskazanym odpowiednio w § 1 albo 1a.

Zgodnie z zapisem nienowelizowanego art. 105 § 1, apelację wnosi się na piśmie w terminie 7 dni od daty otrzymania wyroku wraz z uzasadnieniem, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zmiana sposobu uzasadnienia wyroku przedstawianego wyłącznie w formie ustnej, spowodowała konieczność doprecyzowania zapisu przez dodanie § 1a i § 2. W dodanym § 1a termin ten wynosi siedem dni roboczych, z wyjątkiem sobót. Jeżeli obwiniony w chwili ogłoszenia wyroku był pozbawiony wolności i nie był obecny przy jego ogłoszeniu oraz nie posiadał obrońcy, termin ten biegnie od daty doręczenia wyroku. Podobna zasada dotyczy obwinionego, który nie posiadał obrońcy w przypadku wydania wyroku zaocznego, w sytuacji przedstawienia uzasadnienia tego wyroku wyłącznie w formie ustnej.

Zmiany w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia wprowadzone przez art. 22 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r., o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka Dz. U z 2015 poz. 21 - (które wchodzą w życie 8 kwietnia 2015 r.)

Celem ustawy jest stworzenie systemu wsparcia i ochrony pokrzywdzonych i świadków oraz osób im najbliższych, których zdrowie i życie są zagrożone w związku z toczącym się lub zakończonym postępowaniem karnym. Jest także wdrożeniem do krajowego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE³² oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE³³. Ustawa składa się z trzech części, z których:

- pierwsza obejmuje rozwiązania autonomiczne, czyli takie, które w żaden sposób nie łączą się z innymi przepisami. Ich celem jest zapewnienie ochrony i pomocy dla świadków i pokrzywdzonych w toczącym się postępowaniu karnym. Jednocześnie w zakresie dotyczącym ochrony pokrzywdzonych stanowi implementację art. 18 dyrektywy 2012/29/UE, który wymaga zapewnienia środków służących „ochronie ofiar i członków ich rodzin przed wtórną i ponowną wiktymizacją, zastraszaniem oraz odwetem – w tym także środków przeciwko ryzyku szkód emocjonalnych lub psychologicznych”,
- w drugiej - wprowadzono do procedury karnej zasadę anonimizacji danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy osób przesłuchiwanym w postępowaniu karnym, co powoduje podwyższenie standardów procesowych w zakresie

---

³² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw,

³³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony.

ochrony świadków i pokrzywdzonych. Stanowi to zarazem implementację dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE, ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW³⁴,

- w trzeciej wprowadzono podwyższenie standardów ochrony pokrzywdzonego w postępowaniu karnym w sytuacjach transgranicznych, co jednocześnie stanowi implementację dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/, str. 2).

W przypadku wsparcia i ochrony pokrzywdzonych i świadków oraz osób im najbliższych, których zdrowie i życie są zagrożone, w związku z toczącym się lub zakończonym postępowaniem karnym ustawa wprowadza następujące środki ochrony i pomocy:

- ochrona na czas czynności procesowej,
- ochrona osobista,
- pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu i ewentualnie związana z nią pomoc finansowa na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, potrzeb mieszkaniowych lub uzyskanie świadczeń opieki zdrowotnej.

Środki te, jednak co do zasady, będą dostępne w sprawach o dużym ciężarze gatunkowym, czyli do spraw, których rozpoznanie w pierwszej instancji należy do właściwości sądu okręgowego zgodnie z art. 25 kpk.

W przypadku implementacji dyrektywy 2012/29/UE, mimo że przewiduje ona wprowadzenie uprawnień wyłącznie wobec pokrzywdzonych, to przewiduje także rozciągnięcie niektórych z uprawnień na świadków. Uprawnienia pokrzywdzonych wprowadzone przez implementację dyrektywy 2012/29/UE, obejmują następujące obszary uprawnień pokrzywdzonych:

- rozszerzenie katalogu osób uprawnionych do wstąpienia w prawa zmarłego pokrzywdzonego,
- pouczenie o przysługujących uprawnieniach i obowiązkach,
- prawo do otrzymania potwierdzenia zawiadomienia o przestępstwie wraz z ewentualnym tłumaczeniem,
- prawo do informacji o sprawie,
- prawo do tłumaczenia pisemnego niektórych dokumentów, w szczególności orzeczeń podlegających zaskarżeniu lub kończących postępowanie,
- prawo do udziału osoby trzeciej w czynnościach postępowania przygotowawczego,
- szczególny tryb przesłuchania (wideokonferencja), pozwalający w uzasadnionych przypadkach wyeliminować bezpośredni kontakt między pokrzywdzonym lub świadkiem a oskarżonym.

Implementacja dyrektywy 2011/99/UE sama w sobie nie przewiduje obowiązku wprowadzenia do krajowego systemu prawnego nowych środków ochrony ani nie wprowadza obowiązku zmiany dotychczasowych regulacji systemu prawa karnego, jednak czyni możliwym w określonych stanach faktycznych zastosowanie istniejących, krajowych rozwiązań prawnych. Celem tych regulacji jest ochrona osób wskazanych w ustawie przed czynem zabronionym innej osoby, mogącym w jakikolwiek sposób zagrozić jej życiu, nieetykalności fizycznej lub psychicznej, godności, wolności osobistej lub seksualnej, co dotyczy następujących środków:

---

³⁴ Decyzja Rady 2001/220/WSiSW Dz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, s. 57.

- zakazu przebywania w określonych miejscach, miejscowościach lub na określonych obszarach, gdzie mieszka lub które odwiedza osoba podlegająca ochronie,
- zakazu lub ograniczenia wszelkich form kontaktu z osobą podlegającą ochronie, w tym kontaktów telefonicznych, elektronicznych, korespondencyjnych, faksowych czy innych,
- zakazu lub ograniczenia możliwości zbliżania się na odległość mniejszą niż to określono do osoby podlegającej ochronie.

Przepisy wprowadzające zmiany w prawie wykroczeń zawarte w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka określone są w art. 22 w następującym brzmieniu:

Zgodnie z art. 22 ww. ustawy wprowadzono następujące zmiany:

w art. 37:

§ 11 pkt 1 otrzymał brzmienie:

1) protokołu pisemnego innego niż ten, o którym mowa w § 2 pkt 2, stosuje się odpowiednio także przepisy art. 145, art. 148 § 1, 2, 3 i 4 i art. 149 § 2 Kodeksu postępowania karnego;

Zmiany w treści art. 37 zostały wprowadzone przez art.1 pkt 2 ustawy³⁵, które weszły w życie w dniu 9 listopada 2014 r. Zmiany te zostały omówione wcześniej. Nowelizacja wprowadzona ustawą o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka w brzmieniu § 11 pkt 1 i § 13 wchodzi w życie w dniu 8 kwietnia 2015 r. Zmiana polega na odesłaniu do odpowiedniego stosowania art. 148 § 1, 2, 3 i 4, a nie, jak było od 9 listopada 2014 r. do całego art.148. Zmiana ta, z pozoru tylko redakcyjna, ma jednak większe znaczenie, ponieważ w dniu 8 kwietnia 2015 r. wchodzi nowelizowany art. 148 kpk, przez dodanie § 2a, 2b i 2c na podstawie art. 20 pkt 7 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka. Tak więc znowelizowane brzmienie art. 37 spowoduje, że nowe brzmienie art. 148 w zakresie dotyczącym § 2a, 2b i 2c nie będzie miało zastosowanie do protokołu pisemnego innego niż ten, o którym mowa w § 2 pkt 2, natomiast będą miały zastosowanie na wniosek pokrzywdzonego lub świadka zgodnie z § 13.

dodano § 13 w brzmieniu:

§ 13. Na wniosek pokrzywdzonego lub świadka stosuje się odpowiednio przepisy art. 148 § 2a–2c oraz art. 156a Kodeksu postępowania karnego, chyba że utrudni to postępowanie lub sprzeciwia się temu ważny interes jego uczestnika. O prawie tym należy pokrzywdzonego i świadka pouczyć.

Zmiany przez odesłanie do art. 148 § 2a – 2c kpk i art. 156a kpk mają na celu anonimizację niektórych danych osób przesłuchiowanych w postępowaniu karnym, a zatem nie tylko pokrzywdzonych, ale także świadków, biegłych, a nawet oskarżonych w przypadku, gdy wyłączono materiały do odrębnego prowadzenia, w którym występuje on w charakterze świadka. Jest ona także spójna z treścią art.191 kpk, do którego odpowiedniego stosowania odwołuje się art. 41 § 1 kpow. Na mocy tego przepisu, w protokole nie będzie się zamieszczać danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy osób biorących udział w czynno-

---

³⁵ Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia Dz. U. z 2014r. poz. 579,

ści, a umieszczane będą w załączniku, do wyłącznej wiadomości organu prowadzącego postępowanie i nie mogą być dostępne dla stron, ich pełnomocników oraz świadków. Takie postępowanie powinno odnosić się do wszystkich osób przesłuchiowanych lub biorących udział w innych czynnościach. Ujawnienie tych danych może nastąpić tylko wówczas gdy mają one znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie. W przypadku osób zeznających w sądzie w charakterze świadka lub biegłego, zmianie ulegnie sposób ustalenia ich tożsamości, tak, aby te dane nie były udostępnione stronie przeciwnej. Podkreślić należy, że anonimizacji polega wyłącznie adres zamieszkania i pracy, a nie tożsamość. Ponadto o prawie tym prowadzący czynność powinien pouczyć świadka lub biegłego. Można odstąpić od anonimizacji danych o miejscu zamieszkania i pracy w przypadku, gdy utrudni to postępowanie lub sprzeciwi się temu ważny interes uczestnika postępowania.

w art. 41 § 1 otrzymał brzmienie:

§ 1. Przy przeprowadzaniu dowodu z zeznań świadka stosuje się odpowiednio przepisy art. 177, art. 178, art. 182, art. 183, art. 185–190, art. 191 § 1–2 oraz art. 192 Kodeksu postępowania karnego.

Przepis art. 41 § 1 kpow został zmieniony przez art. 22 pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka i wejdzie w życie z dniem 8 kwietnia 2015 r. Następnie brzmienie tego artykułu ulegnie zmianie na podstawie art. 18 pkt 13 ustawy³⁶, który wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2015 r. Zmiana ta polega na dodaniu do istniejącego już odesłania w zakresie prowadzenia dowodu do odpowiedniego stosowania w prawie wykroczeń i art. 178a kpk, w którym zakazuje się przesłuchiwać jako świadka mediatora, co do faktów, o których dowiedział się od oskarżonego lub pokrzywdzonego prowadząc postępowanie mediacyjne, z wyłączeniem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 § 1 k.k. Takie rozwiązanie pozostaje także w zgodności w wymogami rekomendacji nr R (99) 19 Komitetu Ministrów Rady Europy dla Państw Członkowskich³⁷ przyjęte na 679 posiedzeniu przedstawicieli ministrów.

Zmiany w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia wprowadzone na podstawie art. 8 ustawy z dnia 20 lutego 2015r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw Dz. U z 2015 poz. (zmiany dot. art. 101 wejdą w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia a w zakresie art. 85 § 2 wejdą w życie od 1 lipca 2015 r.). Ustawa została podpisana przez Prezydenta RP w dniu 12 marca 2015 r. (do chwili oddania podręcznika do druku ustawa nie została ogłoszona w Dzienniku Ustaw)

w art. 85 § 2 otrzymuje brzmienie:

§ 2. Żandarmerii Wojskowej, w stosunku do osoby wskazanej w art. 10 § 1, która popełniła wykroczenie podlegające orzecznictwu sądów wojskowych, przysługują uprawnienia i obowiązki procesowe Policji wynikające z niniejszego kodeksu.

---

³⁶ Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw Dz. U. z 2013r. poz. 1247,

³⁷ Rekomendacja nr R (99) 19 dnia 15 września 1999 r. Komitetu Ministrów Rady Europy dla Państw Członkowskich o mediacji w sprawach karnych przyjętej przez Komitet Ministrów.

Zgodnie z zapisem § 1 w postępowaniu przed sądem wojskowym podstawą do wszczęcia postępowania jest wniosek o ukaranie sporządzony lub zatwierdzony przez prokuratora wojskowego. Oznacza to, że wniosek o ukaranie może również sporządzić inny organ nie prokuratorski. Zmiana zapisu § 2 polega na usunięciu zapisu dotyczącego, że oskarżycielem publicznym w tych sprawach jest wyłącznie prokurator wojskowy. Po zmianie w przypadku spraw należących do właściwości sądów wojskowych prawa oskarżyciela publicznego ma także Żandarmeria Wojskowa. Będzie to dotyczyło spraw o wykroczenie popełnionych przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, wtedy gdy popełnili wykroczenie przeciwko organowi wojskowemu lub innemu żołnierzowi, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, w obrębie obiektu wojskowego lub wyznaczonego miejsca przebywania, na szkodę wojska lub z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej, za granicą, podczas użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa³⁸. Właściwość rzeczowa sądów wojskowych wynika także z innych przepisów ustaw^{39,40,41}.

w art. 101:

§ 1 otrzymuje brzmienie:

§ 1. Prawomocny mandat karny podlega niezwłocznie uchyleniu, jeżeli grzywnę nałożono za czyn nie będący czynem zabronionym jako wykroczenie albo na osobę, która popełniła czyn zabroniony przed ukończeniem 17 lat, albo gdy ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia wykroczenia z przyczyn, o których mowa w art. 15–17 Kodeksu wykroczeń. Uchylenie następuje na wniosek ukaranego, jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego złożony nie później niż w terminie 7 dni od uprawomocnienia się mandatu lub na wniosek organu, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę, albo z urzędu.

dodano § 1a i 1b w brzmieniu:

§ 1a. Prawomocny mandat karny podlega uchyleniu w trybie określonym w § 1, jeżeli grzywnę nałożono wbrew zakazom określonym w art. 96 § 2. Podlega on również uchyleniu, gdy grzywnę nałożono w wysokości wyższej niż wynika to z art. 96 § 1–1b, z tym że w takim wypadku jedynie w części przekraczającej jej dopuszczalną wysokość.

§ 1b. Prawomocny mandat karny podlega uchyleniu w każdym czasie na wniosek ukaranego, jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego lub na wniosek organu, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę, albo z urzędu, jeżeli:

- 1) Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego została nałożona grzywna tym mandatem;*

---

³⁸ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa Dz. U. Nr 162, poz.1117 ze zm.,

³⁹ Art. 59 ustawy z 21 listopada 1967r, o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej Dz. U z 2012r., poz. 461 ze zm.,

⁴⁰ Art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych Dz. U z 2014 r. poz. 1414 jt.

⁴¹ Art. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych Dz. U z 2013r., poz.568 ze zm.

- 2) *potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.*

dodano § 4 w brzmieniu:

§ 4. W razie wydania ponownego rozstrzygnięcia w sprawie, w której uchylono prawomocny mandat karny, nie można orzec na niekorzyść obwinionego, jeżeli uchylenie mandatu nastąpiło z przyczyn wskazanych w § 1b.

Powyższa zmiana jest następstwem wyroku Trybunału Konstytucyjnego⁴², w którym stwierdził on, iż zdanie pierwsze art.101 §1 ustawy⁴³ w zakresie, w jakim pozbawia ukaranego prawa do uchylenia prawomocnego mandatu wydanego na podstawie aktu normatywnego, o którego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą orzekł Trybunał Konstytucyjny jest niezgodny z art. 190 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z tym wyrokiem, wymieniony wyżej przepis traci moc w zakresie, w jakim pozbawia ukaranego prawa do uchylenia prawomocnego mandatu wydanego na podstawie aktu normatywnego, o którego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą orzekł Trybunał.

W dotychczasowym brzmieniu art.101 uchylenie prawomocnego mandatu karnego może nastąpić jedynie wtedy, gdy grzywnę nałożono „za czyn nie będący czynem zabronionym jako wykroczenie”. Pozbawia to ukaranego prawa do uchylenia prawomocnego mandatu wydanego na podstawie aktu normatywnego, o którego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą orzekł Trybunał Konstytucyjny, tj. za takie zachowanie, które nie wypełnia znamion wykroczenia. Chodzi przy tym o nie wypełnianie przez dane zachowanie znamion żadnego wykroczenia, a nie jedynie pospolitego, objętego materialnym prawem wykroczeń. Taki zapis sugeruje, że chodzi tylko o takie sytuacje, gdy sprawca swoim zachowaniem nie wypełnił znamion wykroczenia i nie ma przy tym znaczenia, czy przy nakładaniu grzywny zastosowano właściwy przepis materialnego prawa wykroczeń.

W nowym rozwiązaniu prawomocny mandat karny podlega uchylaniu zarówno, gdy grzywnę nałożono za czyn nie będący zabroniony jako wykroczenie, jak i gdy nałożono ją wobec osoby nie będącej sprawcą tego wykroczenia oraz gdy nałożono ją na osobę, która nie ponosi odpowiedzialności za wykroczenie (nieletni, niepoczytalny itp.). Ponadto prawomocny mandat karny podlega uchyleniu w przypadku, gdy osoba działa w ramach okoliczności wyłączających bezprawność (obrona konieczna, wyższa konieczność). Sąd orzeka w tej sprawie na posiedzeniu, na podstawie upoważnienia art. 69 kpow, który zezwala na odpowiednie stosowanie art. 349 kpk.

---

⁴² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego K 23/13 z dnia 15 lipca 2014 r., OTK-A 2014/7/72,

⁴³ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia Dz. U. z 2013 r. poz. 395).

KONCEPCJA POROZUMIEŃ PROCESOWYCH JAKO PODSTAWA ZAKOŃCZENIA POSTĘPOWANIA

Agnieszka Choromańska, Krzysztof Józwicki, Monika Porwisz

Zmiany przewidziane w ustawie z dnia 27 września 2013 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw⁴⁴ mają na celu zwiększenie efektywności postępowania karnego poprzez jego przyspieszenie i uproszczenie, przy jednoczesnej realizacji gwarancji procesowych stron. Ponadto w Uzasadnieniu do projektu niniejszej ustawy⁴⁵ podkreśla się potrzebę szerszego wykorzystania idei sprawiedliwości naprawczej. Tak określonym celom służyć ma przemodelowanie rozwiązań konsensualnych w postaci: mediacji (art. 23a kpk), skazania bez rozprawy (art. 335 kpk) oraz skazania bez postępowania dowodowego (art. 387 kpk). Wyszczególnione instytucje stanowią przykład porozumień procesowych, rozumianych jako układy polegające na tym, że działając w granicach swych uprawnień, dwaj uczestnicy postępowania czynią sobie wzajemnie ustępstwa, co do toku postępowania lub rozstrzygnięcia merytorycznego⁴⁶.

Na szczególną uwagę zasługuje także całkowicie nowa instytucja umorzenia na wniosek pokrzywdzonego (art. 59a kk).

Podkreślić wypada, iż stosowane modyfikacje dotyczą także przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, z uwagi na ścisłe ich powiązanie z regulacjami kodeksu postępowania karnego.

Mediacja w regulacjach kodeksu postępowania karnego

Art. 23a⁴⁷ § 1. *Sąd lub referendarz sądowy, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator lub inny organ prowadzący to postępowanie, może z inicjatywy lub za zgodą oskarżonego i pokrzywdzonego skierować sprawę do instytucji lub osoby do tego uprawnionej w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego między pokrzywdzonym i oskarżonym, o czym się ich poucza, informując o celach i zasadach postępowania mediacyjnego, w tym o treści art. 178a.*

§ 2. Postępowanie mediacyjne nie powinno trwać dłużej niż miesiąc, a jego okresu nie wlicza się do czasu trwania postępowania przygotowawczego.

§ 3. Postępowania mediacyjnego nie może prowadzić osoba, co do której w sprawie zachodzą okoliczności określone w art. 40 i art. 41 § 1, czynny zawodowo sędzia, prokurator, asesor prokuratorski, a także aplikant wymienionych zawodów, ławnik, referendarz sądowy, asystent sędziego, asystent prokuratora oraz funkcjonariusz instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw. Przepis art. 42 stosuje się odpowiednio.

---

⁴⁴ Ustawa z dnia 27 września 2013 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013.1247).

⁴⁵ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw, s. 22, <www.bip.ms.gov.pl/projekty-aktow-prawnych/prawo-karne/>, 15 grudnia 2014 r.

⁴⁶ A. Światłowski, Koncepcja porozumień karnoprosesowych, PiP 1998, nr 2, s. 53-55.

⁴⁷ Przepis wchodzi w życie 1 lipca 2015 r.

§ 4. *Udział oskarżonego i pokrzywdzonego w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny. Zgodę na uczestniczenie w postępowaniu mediacyjnym odbiera organ kierujący sprawę do mediacji lub mediator, po wyjaśnieniu oskarżonemu i pokrzywdzonemu celów i zasad postępowania mediacyjnego i pouczeniu ich o możliwości cofnięcia tej zgody aż do zakończenia postępowania mediacyjnego.*

§ 5. *Mediatorowi udostępnia się akta sprawy w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego.*

§ 6. *Instytucja lub osoba do tego uprawniona sporządza, po przeprowadzeniu postępowania mediacyjnego, sprawozdanie z jego wyników. Do sprawozdania załącza się ugodę podpisaną przez oskarżonego, pokrzywdzonego i mediatora, jeżeli została zawarta.*

§ 5. *Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, warunki, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do przeprowadzenia mediacji, sposób ich powoływania i odwoływania, zakres i warunki udostępniania akt instytucjom i osobom uprawnionym do przeprowadzenia mediacji oraz sposób i tryb postępowania mediacyjnego, mając na uwadze potrzebę skutecznego przeprowadzenia tego postępowania.*

§ 7. *Postępowanie mediacyjne prowadzi się w sposób bezstronny i poufny.*

§ 8. *Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przeprowadzania postępowania mediacyjnego, warunki, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do jego przeprowadzenia, sposób ich powoływania i odwoływania, zakres i warunki udostępniania im akt sprawy oraz formę i zakres sprawozdania z wyników postępowania mediacyjnego, mając na uwadze potrzebę skutecznego przeprowadzenia tego postępowania.*

Zmiana w przedmiocie mediacji nie ma radykalnego charakteru. Przepisy regulujące postępowanie mediacyjne zostały bowiem tylko w kilku kwestiach przekonstruowane i uzupełnione, aby ułatwić stosowanie tej instytucji w praktyce i jednocześnie zagwarantować przestrzeganie jej zasad i uznanych międzynarodowych standardów, w szczególności rozwiązań wskazanych w Rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy Nr R(99)19.

W nowym brzmieniu art. 23a § 1 kpk⁴⁸ rozszerza krąg podmiotów uprawnionych do skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego, wskazując obok sądu, także referendarza sądowego, a w postępowaniu przygotowawczym prokuratora lub, co warte podkreślenia - inny organ prowadzący to postępowanie (zakres więc znacznie szerszy niż obecny zapis art. 325i § 2 kpk – „organ prowadzący dochodzenie ma uprawnienia prokuratora, o których mowa w art. 23a”).

Novum stanowi także regulacja odnosząca się do pouczenia stron o celach i zasadach postępowania mediacyjnego, w tym o treści art. 178a kpk. Przepis ten stanowi gwarancję dostarczenia stronom podstawowej wiedzy o istocie i przebiegu mediacji, niezbędnej do podjęcia świadomej decyzji o udziale w postępowaniu mediacyjnym. Jest więc to zapis bardzo istotny, nie tylko z racji poszanowania i gwarancji praw uczestników postępowania karnego, ale i w związku z realizacją dyspozycji zawartych we wspomnianej Rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy Nr R(99)19, gdzie wyraźnie wskazano obowiązek informowania o istocie, celu i zasadach mediacji, jako jej niezbędnym standardzie. Co prawda w § 1 art. 23a kpk użyte jest sformułowanie „o czym się ich poucza” nie konkretyzując pomiotu, który tych czynności ma dokonać, to jednak przyjąć należy, iż chodzi tu o potencjalną, hipotetyczną możliwość skierowania sprawy do mediacji wraz z wyjaśnieniem jej zasad i celów; tym samym ciężar odpowiedzialności w tym względzie zostaje przerzucany na barki organu

---

⁴⁸ Przepis art. 23a kpk w brzmieniu omawianym w niniejszym opracowaniu wchodzi w życie – zgodnie z dyspozycją Noweli październikowej – z dniem 1 lipca 2015 r.

procesowego. Poza tym uzupełnieniem tego rozwiązania jest znowelizowany art. 300 kpk.⁴⁹ W myśl § 1 tego przepisu przed pierwszym przesłuchaniem należy pouczyć podejrzanego o jego uprawnieniach, w tym właśnie o uprawnieniach określonych w art. 23a § 1 kpk. W § 2 cytowanego przepisu mowa z kolei o pokrzywdzonym i obowiązku pouczenia go przed pierwszym przesłuchaniem o przysługujących mu uprawnieniach, w tym o prawie do mediacji. Rozwiązanie to wydaje się nader pożądanym, wszak organ procesowy, jako posiadający wiedzę i doświadczenie prawnicze, powinien naświetlić stronom, jakie ewentualne konsekwencje/korzyści prawne pociąga za sobą zawarcie ugody mediacyjnej.

Znowelizowany został także § 4 art. 23a kpk. Czytamy tutaj bowiem, iż zgodę na uczestniczenie w mediacji odbiera organ kierujący sprawę do mediacji lub mediator, po wyjaśnieniu oskarżonemu i pokrzywdzonemu istoty i zasad postępowania mediacyjnego i pouczeniu ich o możliwości wycofania tej zgody aż do zakończenia postępowania mediacyjnego. Regulacja ta, wraz z wymaganą zgodą stron na skierowanie do mediacji (§ 1 art. 23a kpk), składa się na podstawową zasadę postępowania mediacyjnego, zasadę dobrowolności.

Z kolei zagwarantowanie zasady poufności mediacji przejawia się w nakazie ujawniania w sprawozdaniu wyłącznie wyników mediacji, bez opisu przebiegu mediacji, załączając do sprawozdania ugode, jeżeli została zawarta (§ 6 art. 23a kpk), oraz w obowiązku przeprowadzania mediacji w sposób poufny (§ 7 art. 23a kpk), a także – w zakazie przesłuchania jako świadka mediatora, co do faktów, o których dowiedział się od oskarżonego lub pokrzywdzonego prowadząc postępowanie mediacyjne (art. 178a kpk). Rozwiązania te należy ocenić pozytywnie, stanowią one bowiem realizację zaleceń zawartych w Rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy Nr R(99)19 (por. pkt 2 i 29 Rekomendacji).

W świetle nowych regulacji - strony zyskują gwarancję, że okoliczności i fakty, o których zdecydowały się rozmawiać w trakcie mediacji pozostaną nieujawnione.

Zaznaczyć należy, iż zakaz dowodowy określony w art. 178a kpk nie obowiązuje względem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 § 1 kk. Przepis ten przewiduje tzw. prawny obowiązek – pod groźbą sankcji karnej – niezwłocznego przekazania organowi powołanemu do ścigania przestępstw wiarygodnej wiadomości o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego, określonego w art. 118, 118a, 120-124, 127, 128, 130, 134, 140, 148, 163, 166, 189, 189a § 1, art. 252 kk lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Wskazaną regulację należy ocenić jako zgodną z punktem 30 Rekomendacji Nr R(99)19, przepis ten bowiem przewiduje możliwość informowania przez mediatora organów ścigania o okolicznościach dotyczących bardzo poważnych przestępstw, o których dowiedział się prowadząc mediację od uczestników tego postępowania. Zważywszy na fakt, iż w polskim prawodawstwie próżno szukać definicji takiego sformułowania, Rekomendacja zaś nie określa bliżej, co należy rozumieć pod pojęciem „poważne przestępstwo” rozwiązanie to wydaje się rozsądne.

W § 7 art. 23a kpk mowa ponadto o zasadzie bezstronności podczas trwania mediacji, przez którą należy rozumieć jednakowe traktowanie stron przez mediatora, upatrywanie w osobie mediatora strażnika procedury, który respektując godność stron umożliwia im odnośnienie się do siebie z szacunkiem. Przypomnieć wypada, iż z przepisu art. 23a kpk wynikają także zasady: dobrowolności i poufności.

Ustawowo uregulowana została także kwestia sposobu i zakresu informacji przekazywanych mediatorowi. W myśl § 5 art. 23a kpk mediatorowi udostępnia się akta sprawy w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego.

Jak wskazuje § 8 art. 23 a kpk – szczegółowy tryb przeprowadzania postępowania, warunki, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do jej przeprowadzenia,

---

⁴⁹ Podkreślić należy, iż zgodnie z dyspozycją Nowelizacji październikowej art. 300 kpk w proponowanym brzmieniu wszedł w życie z dniem 2 czerwca 2014 r.

sposób ich powoływania i odwoływania oraz zakres i warunki udostępniania im akt sprawy oraz formę i zakres sprawozdania z wyników postępowania mediacyjnego, mając na uwadze potrzebę skutecznego prowadzenia tego postępowania, zostaną uregulowane w drodze rozporządzenia wykonawczego.

Wspomnieć też należy o § 3 art. 23a kpk, przewiduje on bowiem zmianę w zakresie osób wyłączonych z możliwości prowadzenia postępowania mediacyjnego, a mianowicie wyłączeniem obejmuje czynnego zawodowo sędziego, prokuratora, asesora prokuratorskiego, a także aplikanta do tych zawodów, ławnika sądowego, referendarza sądowego, asystenta sędziego, asystenta prokuratora oraz funkcjonariusza instytucji powołanej do ścigania przestępstw, tym samym torując drogę do zawodu mediatora innym niż wskazanym powyżej osobom, zatrudnionym w sądzie, prokuraturze lub innej instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw. Naturalnie pozostawiono wyłączenia osób, co do których w sprawie zachodzą okoliczności określone w art. 40-41 § 1 kpk. Ponadto § 3 art. 23a kpk reformuje także omyłkowe wskazanie art. 42 kpk, jako przepisu formułującego okoliczności powodujące wyłączenie. Słusznie sposób postępowania w przedmiocie wyłączenia mediatora określony został poprzez zapis: *Przepis art. 42 stosuje się odpowiednio.*

Ustawodawca rezygnuje ponadto z określania mediatora mianem „osoby godnej zaufania” na rzecz „osoby do tego uprawnionej” (zob. § 1 art. 23a kpk).

Nowelizacja wprowadza także możliwość nadawania ugodzie mediacyjnej klauzuli wykonalności przez sąd lub referendarza sądowego na podstawie art. 107 § 3 kpk. W sytuacji zaś, gdyby ugoda okazałaby się sprzeczną z prawem, względnie z zasadami współżycia społecznego, albo zmierzałaby do obejścia prawa, § 4 art. 107 kpk przewiduje możliwość odmowy nadania klauzuli wykonalności zawartej przed mediatorem, zabezpieczając w ten sposób interesy pokrzywdzonego⁵⁰.

Mediacja w regulacjach kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 8.⁵¹ *W postępowaniu uregulowanym w niniejszym kodeksie stosuje się odpowiednio przepisy art. 2, art. 4, art. 5, art. 7-9, art. 13, art. 14, art. 15 § 2 i 3, art. 16, art. 18 § 2, art. 20, art. 23 i art. 23a Kodeksu postępowania karnego.*

Art. 54.⁵² § 1. *W celu ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie oraz zebrania danych niezbędnych do sporządzenia takiego wniosku, Policja z urzędu przeprowadza czynności wyjaśniające. Czynności te w miarę możliwości należy podjąć w miejscu popełnienia czynu bezpośrednio po jego ujawnieniu. Powinny one być zakończone w ciągu miesiąca od ich podjęcia.*

§ 2. *Jeżeli czynności wyjaśniające nie dostarczyły podstaw do wniesienia wniosku o ukaranie, zawiadamia się o tym ujawnionych pokrzywdzonych oraz osobę, o której mowa w art. 56a, wskazując przyczynę niewniesienia wniosku o ukaranie. Zawiadamiając pokrzywdzonego, poucza się go także o prawie, o którym mowa w art. 27 § 2, oraz o możliwości zaznajomienia się z materiałem dowodowym uzyskanym w toku czynności wyjaśniających oraz sporządzania odpisów i kopii. Na wniosek pokrzywdzonego lub jego pełnomocnika wydaje się odpłatnie kopie i uwierzytelnione odpisy tych materiałów; do odpłatności za wydawanie kopii*

---

⁵⁰ Zapis art. 107 § 4 kpk jest analogiczny do zawartego w art. 183¹⁴ § 3 k.p.c., projektodawcy zrezygnowali z dwóch dodatkowych przesłanek odmowy nadania klauzuli wykonalności ugodzie mediacyjnej: gdy „jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności”.

⁵¹ Brzmienie przepisu obowiązujące na dzień 1 lipca 2015 r.

⁵² Brzmienie przepisu obowiązujące na dzień 1 lipca 2015 r.

i uwierzytelnionych odpisów stosuje się odpowiednio przepisy wydane na podstawie art. 156 § 6 Kodeksu postępowania karnego.

§ 3. Jeżeli okoliczności czynu nie budzą wątpliwości, utrwalenie czynności wyjaśniających można ograniczyć do sporządzenia notatki urzędowej, zawierającej ustalenia niezbędne do sporządzenia wniosku o ukaranie. Notatka powinna zawierać wskazanie rodzaju czynności, czasu i miejsca oraz osób uczestniczących, a także krótki opis przebiegu czynności i podpis osoby, która sporządziła notatkę.

§ 4. Jeżeli okoliczności czynu budzą wątpliwości, dla realizacji celu określonego w § 1 można, z urzędu lub na wniosek pokrzywdzonego albo osoby, o której mowa w § 5 i 6, przeprowadzić odpowiedni dowód. Utrwalenie takiej czynności następuje w formie protokołu.

§ 5. W stosunku do osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia stosuje się odpowiednio przepisy art. 74 § 3 i art. 308 § 1 Kodeksu postępowania karnego.

§ 6. Należy niezwłocznie przesłuchać osobę, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie. Osoba taka ma prawo odmówić złożenia wyjaśnień oraz zgłosić wnioski dowodowe, o czym należy ją pouczyć. Przesłuchanie tej osoby zaczyna się od powiadomienia jej o treści zarzutu wpisanego do protokołu przesłuchania; przepis § 4 zdanie drugie stosuje się.

§ 6a. Osoba przesłuchana w trybie określonym w § 6 ma obowiązek informowania organu prowadzącego czynności wyjaśniające o każdej zmianie miejsca swego zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni oraz stawienia się na wezwanie tego organu pod rygorem zatrzymania i przymusowego doprowadzenia, o czym należy ją pouczyć przy przesłuchaniu, odnotowując to w protokole tej czynności.

§ 7. Od przesłuchania osoby, o której mowa w § 6, można odstąpić, jeżeli byłoby ono połączone ze znacznymi trudnościami; osoba ta może nadesłać wyjaśnienia do właściwego organu w terminie 7 dni od odstąpienia od przesłuchania, o czym należy ją pouczyć. Odstąpienie od przesłuchania oraz pouczenie dokumentuje się notatką urzędową.

§ 8. Przepis art. 213 § 1 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 9. W ramach czynności wyjaśniających organ je prowadzący może, z inicjatywy lub za zgodą osoby określonej w § 6 i pokrzywdzonego, skierować sprawę do instytucji lub osoby do tego uprawnionej w celu przeprowadzenia mediacji. Przepis art. 23a Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Nowelizacja wprowadza także mediację do postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 8 kpw). Aby procedura w sprawach o wykroczenia nie była bardziej sformalizowana, niż rozwiązania przyjęte w kodeksie postępowania karnego, art. 8 kpw przyjął brzmienie: *W postępowaniu uregulowanym w niniejszym kodeksie stosuje się odpowiednio przepisy art. 2, 4, 5, 7-9, 13, 14, art. 15 § 2 i 3, art. 16, art. 18 § 2, art. 20, art. 23 i art. 23a kodeksu postępowania karnego.* W uzasadnieniu projektu wskazano, że odpowiednie stosowanie instytucji mediacji w sprawach o wykroczenia celowe jest „z uwagi na charakter konfliktów, które mogą leżeć u podstaw błahych zachowań, jakimi są wykroczenia, eliminacja ich źródła bez sięgania po reakcję karną wydaje się szczególnie zasadna”⁵³. Skuteczna mediacja powodować będzie rezygnację przez oskarżyciela publicznego z występowania z wnioskiem o ukaranie na podstawie art. 41 *in fine* kw (w ramach czynności wyjaśniających), bądź zastosowanie przez sąd nadzwyczajnego złagodzenia kary lub odstąpienia od jej wymierzenia (art. 39 kw). Z uwagi na specyfikę postępowania w sprawach o wykroczenia naturalną konsekwencją proponowanych zmian jest także regulacja art. 54 § 9 kpw, zakładająca iż w ramach czynności wyjaśniających organ je prowadzący może, z inicjatywy lub za zgodą osoby, co do której

---

⁵³ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw, s. 209, <www.bip.ms.gov.pl/projekty-aktow-prawnych/prawo-karne>, 15 grudnia 2014 r.

istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie oraz pokrzywdzonego, skierować sprawę do instytucji lub osoby do tego uprawnionej w celu przeprowadzenia mediacji. Przyjęte rozwiązanie jest słuszne, postępowanie w sprawach o wykroczenia zaczyna się bowiem w sądzie (zob. art. 57 kpw),⁵⁴ a poprzedzają je przedprocesowe czynności wyjaśniające, prowadzone samodzielnie przez Policję i inne uprawnione organy. Brak wspomnianej regulacji eliminowałby te podmioty z grona uprawnionych do kierowania sprawy do mediacji.

Autonomiczność prawa o wykroczeniach, acz dyskusyjna⁵⁵, przejawia się także w potrzebie zmian art. 45 kw traktującego o terminach przedawnień. Otóż okres przedawnienia w sprawach o wykroczenia bowiem jest bardzo krótki (karalność wykroczenia ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynął rok), a jego wydłużenie następuje dopiero w momencie wszczęcia postępowania przez sąd (przedawnienie następuje z upływem 2 lat od popełnienia czynu). Mediacja prowadzona w ramach czynności wyjaśniających, a więc przed wszczęciem postępowania, mogłaby spowodować przedłużenie niepożądane, bo skutkujące nawet ustaniem karalności wykroczenia. Rozwiązanie dodania § 2a w art. 45 kw o brzmieniu: *W wypadku wszczęcia postępowania mediacyjnego, czasu jego trwania nie wlicza się do okresu przedawnienia należy tym samym uznać za zasadne.*

Umorzenie postępowania na wniosek pokrzywdzonego (art. 59a kk)

Art. 59a.⁵⁶ § 1. *Jeżeli przed rozpoczęciem przewodu sądowego w pierwszej instancji sprawca, który nie był uprzednio skazany za przestępstwo umyślne z użyciem przemocy, naprawił szkodę lub zadośćuczynił wyrządzonej krzywdzie, umarza się, na wniosek pokrzywdzonego, postępowanie karne o występki zagrożony karą nieprzekraczającą 3 lat pozbawienia wolności, a także o występki przeciwko mieniu zagrożony karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, jak również o występki określony w art. 157 § 1.*

§ 2. *Jeżeli czyn został popełniony na szkodę więcej niż jednego pokrzywdzonego warunkiem zastosowania § 1 jest naprawienie przez sprawcę szkody oraz zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę w stosunku do wszystkich pokrzywdzonych.*

§ 3. *Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli zachodzi szczególna okoliczność uzasadniająca, że umorzenie postępowania byłoby sprzeczne z potrzebą realizacji celów kary.*

Nowym istotnym rozwiązaniem, jest wprowadzenie instytucji umorzenia postępowania (tzw. umorzenie restytucyjne, umorzenie pojednawcze, umorzenie kompensacyjne). Przepis regulujący tę materię został stypizowany w art. 59a kk.

Umorzenie postępowania na podstawie art. 59a kk jest dopuszczalne w sprawach o występki zagrożony karą nieprzekraczającą 3 lat pozbawienia wolności, a także o występki przeciwko mieniu zagrożony karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, jak również o występki określony w art. 157 § 1 kk, jeżeli sprawca (który nie był uprzednio skazany za przestępstwo umyślne z użyciem przemocy!) jeszcze przed rozpoczęciem przewodu sądowego w pierwszej instancji naprawił szkodę lub zadośćuczynił wyrządzonej krzywdzie.

Umorzenie postępowania na podstawie tego przepisu jest możliwe o ile wystąpią przesłanki ustawowe wskazane w omawianym przepisie. W instytucji tej są ze sobą splecione zarówno elementy materialnoprawne, jak i formalnoprawne.

Określone w art. 59a kk przesłanki można zakwalifikować do czterech grup:

---

⁵⁴ Więcej zob. J. Swół, *Czynności wyjaśniające*, „Gazeta Policyjna” 2004, nr 16, s.12–13.

⁵⁵ Więcej zob. A. Zachuta, *Postępowanie w sprawach o wykroczenia (czynności wyjaśniające)*, „Monitor Prawniczy” 2002, nr 5, s. 214.

⁵⁶ Przepis wprowadzony do ustawy kodeks karny, obowiązujący z dniem 1 lipca 2015 r.

- a) warunkujących umorzenie postępowania ze względu na czyn:
  - występki zagrożony karą nieprzekraczającą 3 lat pozbawienia wolności,
  - występki przeciwko mieniu gdzie górna granica ustawowego zagrożenia nie przekracza 5 lat pozbawienia wolności,
  - występki określony w art. 157 § 1 kk,
- b) odnoszących się do osoby sprawcy:
  - sprawca nie był uprzednio skazany za przestępstwo umyślne z użyciem przemocy,
  - sprawca naprawił szkodę lub zadośćuczynił wyrządzoną krzywdzie,
- c) dotyczących udziału pokrzywdzonego:
  - złożenie wniosku przez pokrzywdzonego
- d) nakładających ograniczenia temporalne:
  - naprawienie przez sprawcę szkody lub zadośćuczynienie wyrządzonej krzywdzie przed rozpoczęciem przewodu sądowego w pierwszej instancji.

Pokrzywdzony i jego postawa ma kluczowe znaczenie dla stosowania umorzenia restrykcyjnego. Nie można stosować tej regulacji, gdy brak jest pokrzywdzonego z uwagi na charakter przestępstwa albo pokrzywdzony nie został ustalony.

Należy zaznaczyć, iż porozumienie pomiędzy sprawcą a pokrzywdzonym może zostać zawarte w ramach mediacji, nie to jest jednak warunek konieczny. Wydaje się więc, iż użyty zwrot „umarza się” wskazuje na obligatoryjność tej instytucji, uzależnionej właściwie od woli pokrzywdzonego (na jego wniosek). Jedynie wyjątkowo organ procesowy będzie mógł odmówić uwzględnienia wniosku pokrzywdzonego, a mianowicie wyłącznie w sytuacji, gdy zachodzić będzie szczególna okoliczność uzasadniająca, że umorzenie postępowania byłoby sprzeczne z potrzebą realizacji celów kary (art. 59a § 3 kk).

Należy podkreślić, iż w przypadku sytuacji, gdy czyn został popełniony na szkodę więcej niż jednego pokrzywdzonego umorzenie może mieć miejsce wyłącznie wówczas, gdy nastąpi naprawienie przez sprawcę szkody oraz zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę w stosunku do wszystkich pokrzywdzonych.

Decyzję o umorzeniu postępowania może wydać sąd, a także prokurator, ale już nie funkcjonariusz prowadzący dochodzenie (z uwagi na brzmienie przepisu art. 325e § 1b kpk).

Mając na uwadze powyższe nasuwa się wniosek, iż rozwiązanie zaproponowane w art. 59a kk stanowi instytucję konkurencyjną dla warunkowego umorzenia i o wiele korzystniejszą z punktu widzenia oskarżonego. Przepis ten stanowi bowiem podstawę do umorzenia bezwarunkowego, nie przewiduje okresu próby, ani też nie zakłada nałożenia dodatkowych obowiązków na sprawcę. Co więcej, dopuszczenie się przez sprawcę nowego, kolejnego przestępstwa umyślnego - także takiego, za które został prawomocnie skazany, nawet popełnionego ponownie na osobie tego samego pokrzywdzonego - nie spowoduje wznowienia postępowania.

Wniosek prokuratora o wydanie wyroku i orzeczenie kar lub innych środków przewidzianych w prawie karnym bez przeprowadzania rozprawy (art. 335 kpk)

Art. 335. § 1. Jeżeli oskarżony przyznaje się do winy, a w świetle jego wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte, można zaniechać przeprowadzenia dalszych czynności. Jeżeli zachodzi potrzeba oceny wiarygodności złożonych wyjaśnień, czynności dowodowych dokonuje się jedynie w niezbędnym do tego zakresie. W każdym jednak wypadku, jeżeli jest to konieczne dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, należy przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego, przeszukania lub czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 w stosunku do osoby podejrzanej, a także przed-

sięwziąć wobec niej inne niezbędne czynności, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu. Prokurator, zamiast z aktem oskarżenia, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występki, uwzględniających również prawnie chronione interesy pokrzywdzonego. Uzgodnienie może obejmować także wydanie określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu.

§ 2. Prokurator może dołączyć do aktu oskarżenia wnioski o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występki, uwzględniających też prawnie chronione interesy pokrzywdzonego, jeżeli okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, a oświadczenia dowodowe złożone przez oskarżonego nie są sprzeczne z dokonanymi ustaleniami. Do wniosku stosuje się odpowiednio § 1 zdanie piąte i § 3 zdanie drugie. Do aktu oskarżenia nie stosuje się przepisów art. 333 § 1 i 2.

§ 3. Wniosek, o którym mowa w § 1, powinien zawierać dane wskazane w art. 332 § 1 pkt 1-5. Uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania dowodów świadczących o tym, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości oraz że cele postępowania zostaną osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy. Z wnioskiem przekazuje się do sądu materiały postępowania przygotowawczego. Stronom, obrońcom i pełnomocnikom przysługuje prawo do przejrzenia akt sprawy, o czym należy ich pouczyć.

§ 4. W wypadku gdy sąd, nie uwzględniając wniosku, o którym mowa w § 1, zwrócił sprawę prokuratorowi, ponowne wystąpienie z takim wnioskiem jest możliwe, jeżeli zwrot nastąpił z przyczyn wskazanych w art. 343 § 1, 2 lub 3. Zwrot sprawy nie stoi też na przeszkodzie wystąpieniu następnie z wnioskiem, o którym mowa w § 2.

Regulacja art. 335 kpk, która zacznie obowiązywać z dniem 1 lipca 2015 r., wprowadza dwa tryby dobrowolnego poddania się karze (§ 1 i § 2 przepisu). Zbieżny zakres ustawowy instytucji z art. 335 § 1 i § 2 kpk, sprowadza się do tego, iż są one oparte na porozumieniu podejrzanego (oskarżonego) z prokuratorem w kwestii wydania przez sąd na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenia uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występki, uwzględniających też prawnie chronione interesy pokrzywdzonego. Przedmiotem porozumienia jest nie tylko kara lub inne środki przewidziane za zarzucany występki. Uzgodnienie może także obejmować wydanie określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesionych kosztów procesu.

Odmienności trybów sprowadzać się będą natomiast do przesłanek wystąpienia z wnioskiem, czy wymogami formalnymi wniosku, biorąc po uwagę okoliczność, iż w przypadku regulacji, o której mowa w art. 335 § 1 kpk wniosek zastępuje akt oskarżenia, zaś w przypadku art. 335 § 2 kpk jest on dołączany do aktu oskarżenia. Omawiając wymienione regulacje (art. 335 § 1 i § 2) zasadne jest też wskazanie, iż w warunkach, o których mowa w art. 335 § 1 kpk wystąpienie przez prokuratora z wnioskiem o skazanie bez rozprawy jest obligatoryjne (prokurator **występuje** do sądu z wnioskiem), zaś na podstawie art. 335 § 2 kpk fakultatywne (prokurator może dołączyć do aktu oskarżenia wnioski).

W pierwszej kolejności zostaną omówione przesłanki i tryb występowania z wnioskiem o skazanie bez rozprawy, o którym mowa w art. 335 § 1 kpk.

Wystąpienie z wnioskiem uzależnione jest od spełnienia kilku przesłanek, tj.

- a) przyznanie się podejrzanego (oskarżonego) do winy,
- b) złożenie wyjaśnień przez oskarżonego w świetle, których okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości,
- c) postawa oskarżonego wskazująca, iż cele postępowania zostaną osiągnięte.

W treści art. 335 § 1 kpk został wskazany zakres materiału dowodowego, który należy zgromadzić w postępowaniu przygotowawczym, gdyż materiał ten stanowić będzie podstawę orzekania na posiedzeniu sądu. Zdaniem prawodawcy przyznanie się oskarżonego do winy i złożenie wyjaśnień daje możliwość ograniczenia zakresu postępowania dowodowego. Niemniej jednak jest to tylko jedna z reguł wskazanych w art. 335 § 1 kpk odnosząca się do zakresu gromadzonych dowodów.

Jak stanowi przepis art. 335 § 1 kpk, jeżeli zachodzi potrzeba oceny wiarygodności złożonych wyjaśnień, czynności dowodowych dokonuje się jedynie w niezbędnym zakresie. Natomiast w każdym wypadku, jeżeli jest to konieczne dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem, zniszczeniem, należy przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego, przeszukania lub czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 w stosunku do osoby podejrzanej (tj. oględzin zewnętrznych ciała oraz innych badań niepołączonych z naruszeniem integralności ciała, pobranie odcisków, fotografowanie, okazanie), a także przedsięwziąć wobec tej osoby inne niezbędne czynności, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu.

W omawianym trybie organem występującym z wnioskiem do sądu jest prokurator. Co ważne, prokurator występuje z wnioskiem do sądu **zamiast aktu oskarżenia**. Wniosek dotyczy wydania przez sąd na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany występki, uwzględniających również prawnie chronione interesy pokrzywdzonego. Ponieważ w art. 339 § 1 kpk brakowało regulacji umożliwiającej skierowanie sprawy na posiedzenie, w sytuacji wystąpienia przez prokuratora z takim wnioskiem, do art. 339 § 1 kpk dodano pkt 3a uprawniający skierowanie sprawy na posiedzenie gdy prokurator złożył wniosek, o którym mowa w art. 335 § 1 kpk.

Wniosek prokuratora o skazanie bez rozprawy powinien zawierać dane, o których mowa w art. 332 § 1 pkt 1-5 kpk, a zatem:

- 1) imię i nazwisko oskarżonego, inne dane o jego osobie, dane o zastosowaniu środka zapobiegawczego oraz zabezpieczenia majątkowego,
- 2) dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków, a zwłaszcza wysokości powstałej szkody,
- 3) wskazanie, że czyn został popełniony w warunkach wymienionych w art. 64 lub art. 65 kodeksu karnego albo art. 37 § 1 kodeksu karnego skarbowego,
- 4) wskazanie przepisów ustawy karnej, pod które zarzucany czyn podpada,
- 5) wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy i trybu postępowania.

Uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania dowodów świadczących o tym, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości oraz że cele postępowania zostaną osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy. Wraz z wnioskiem do sądu przekazuje się materiały postępowania przygotowawczego.

Stronom, obrońcom i pełnomocnikom przysługuje prawo przejrzania akt sprawy, o czym należy ich pouczyć.

Odrębny tryb postępowania w przedmiocie skazania bez rozprawy został wskazany w art. 335 § 2 kpk. Wystąpienie z wnioskiem jest dopuszczalne:

- a) jeżeli okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości,
- b) a oświadczenia dowodowe złożone przez oskarżonego nie są sprzeczne z dokonanyimi ustaleniami.

Przedmiotem uzgodnienia z oskarżonym jest rodzaj i wymiar kary lub innych środków przewidzianych za zarzucany występki, uwzględniających też prawnie chronione interesy

pokrzywdzonego. Uzgodnienie może obejmować także wydanie określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu (art. 335 § 2 kpk).

Podczas gdy w trybie art. 335 § 1 kpk, wniosek o skazanie bez rozprawy kierowany był do sądu zamiast aktu oskarżenia, w trybie art. 335 § 2 kpk jest on **dołączany do aktu oskarżenia**. Organem uprawnionym do wystąpienia z wnioskiem jest tutaj również prokurator, który może dołączyć do aktu oskarżenia wniosek. Uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania dowodów świadczących o tym, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości oraz że cele postępowania zostaną osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy.

Do aktu oskarżenia nie stosuje się przepisów art. 333 § 1 i 2 kpk (dodatkowe wymogi aktu oskarżenia). W przedmiocie wniosku proceduje na posiedzeniu sąd (art. 339 1 pkt 3 kpk).

W kontekście omawianych uprawnień stron należy pozytywnie ocenić sanację kodeksu postępowania karnego, (która wejdzie w życie 1 lipca 2015 r.), w przedmiocie urealnienia gwarancji procesowych pokrzywdzonego w związku ze stosowaniem skazania bez rozprawy. Doprecyzowano przepis art. 343 kpk, poprzez, dodanie w § 3a nowego zapisu stanowiącego, iż uwzględnienie wniosku o skazanie bez rozprawy jest możliwe tylko wówczas, jeżeli nie sprzeciwi się temu pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie posiedzenia. Dokonano ponadto wyraźnego zapisu w art. 343 § 3b kpk, że sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim wskazanej przez siebie zmiany zaakceptowanej przez prokuratora i oskarżonego.

Podnosząc uwagi w przedmiocie art. 343 kpk, które zaczną obowiązywać z dniem 1 lipca 2015 r., zasadne jest wskazanie zmiany w przedmiocie rozstrzygnięć sądu w zakresie orzeczenia kary. Uwzględniając wniosek, o którym mowa w art. 335 sąd będzie mógł zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, warunkowo ją zawiesić, odstąpić od wymierzenia kary, orzekając środek karny wymieniony w art. 39 kk (art. 343 § 1 kpk).

W ustawie kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia instytucja skazania bez rozprawy uregulowana jest w art. 58 i 63. Ustawa z 27 września 2013 r. nie wprowadziła zmian do wskazanych tu przepisów. Tym samym zgodnie z brzmieniem artykułu 58 § 1 kpw oskarżyciel publiczny może, za zgodą obwinionego, przesłuchanego uprzednio w toku czynności wyjaśniających w trybie art. 54 § 6, umieścić we wniosku o ukaranie wniosek o skazanie obwinionego za zarzucany mu czyn bez przeprowadzania rozprawy i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego albo odstąpienie od wymierzenia kary lub środka karnego.

Dla skuteczności wniosku niezbędne jest, aby złożone podczas przesłuchania wyjaśnienia, w świetle zebranych dowodów, nie budziły wątpliwości. Ponadto merytorycznym warunkiem dopuszczalności wystąpienia przez oskarżyciela z wnioskiem o skazanie obwinionego bez rozprawy jest, by w ogóle cele postępowania, zostały osiągnięte mimo nieprzeprowadzania rozprawy.

Jeżeli oskarżyciel publiczny, propozycji skazania bez rozprawy nie zawarł we wniosku o ukaranie, przepis art. 58 § 3 przewiduje możliwość wystąpienia samego obwinionego z wnioskiem o skazanie w tym trybie.

W przedmiocie złożonego przez oskarżyciela publicznego wniosku o skazanie obwinionego bez przeprowadzenia rozprawy proceduje na posiedzeniu sąd. Zgodnie z brzmieniem art. 63 kpw, sąd uwzględniając wniosek uznaje za ujawnione dowody dołączone do wniosku o ukaranie. Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim określonych przez siebie zmian. Wniosek ze zmianami nie może zostać uwzględniony, jeżeli obwiniony, należy-

cie o zmianach tych powiadomiony, zgłosi wobec nich sprzeciw w terminie określonym przez sąd.

Jeżeli do postępowania zgłosił się pokrzywdzony jako oskarżyciel posiłkowy, uwzględnienie wniosku uzależnione jest od braku sprzeciwu w terminie wskazanym przez sąd. Sąd uwzględniając wniosek skazuje obwinionego wyrokiem. Natomiast, jeżeli sąd uzna, że nie ma podstaw do uwzględnienia wniosku, sprawa podlega rozpoznaniu na zasadach ogólnych.

Przy rozpoznawaniu wniosku obwinionego o skazanie go w określony sposób bez przeprowadzania rozprawy, zgłoszonego przed jej rozpoczęciem, sąd stosuje odpowiednio art. 63, o którym była mowa wyżej. Przesłankami uwzględnienia wniosku są brak sprzeciwu oskarżyciela publicznego, a także oskarżyciela posiłkowego, oraz niebudzące wątpliwości okoliczności popełnienia czynu i wyjaśnienia obwinionego w świetle ujawnionego materiału dowodowego (art. 64 kpw).

W sytuacji gdy obwiniony nie był przesłuchany w toku czynności wyjaśniających, sąd przesłuchuje go na posiedzeniu, chyba że obwiniony bez usprawiedliwienia nie stawiał się na posiedzenie albo nadesłał swoje wyjaśnienia na piśmie. Brak stanowiska oskarżyciela w przedmiocie sprzeciwu, nie stoi na przeszkodzie uwzględnieniu wniosku, jeżeli oskarżyciel prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia nie stawiał się bez usprawiedliwienia.

Skazanie bez przeprowadzania postępowania dowodowego

Art. 387⁵⁷ § 1. Do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej oskarżony może złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego.

§ 2. Sąd może uwzględnić wniosek o wydanie wyroku skazującego, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości; uwzględnienie wniosku jest możliwe jedynie wówczas, gdy nie sprzeciwia się temu prokurator, a także pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczone o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego takiego wniosku.

§ 3. Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku oskarżonego od dokonania w nim wskazanej przez siebie zmiany. Przepis art. 341 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Uwzględniając wniosek, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary niezależnie od podstaw przewidzianych w art. 60 § 1-4 Kodeksu karnego. W sprawach o zbrodnie nadzwyczajne złagodzenie kary może nastąpić tylko wówczas, gdy wniosek został złożony przed doręczeniem oskarżonemu zawiadomienia o terminie rozprawy.

§ 5. Przychylając się do wniosku, sąd może uznać za ujawnione dowody wymienione w akcie oskarżenia lub dokumenty przedłożone przez stronę.

Procedura ujęta w art. 387 kpk dotyczy jednego z rozwiązań o charakterze konsensualnym – tzw. wniosku oskarżonego o dobrowolne poddania się karze. Funkcjonują też inne nazwy tej formy konsensualizmu procesowego takie jak: rozprawa skrócona i wniosek o skazanie bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Instytucja ta może być zastosowana tylko na etapie postępowania sądowego. Nowelizacja kpk mająca wejść w życie 01.07.2015 r.

---

⁵⁷ Brzmienie przepisu obowiązujące na dzień 1 lipca 2015 r.

wprowadza istotne zmiany co do kluczowych aspektów związanych z zastosowaniem tej instytucji.

Złożenie wniosku przez oskarżonego

Wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie określonej kary lub środka karnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego może być złożony przez oskarżonego zarówno na rozprawie, jak i przed jej rozpoczęciem. Jest to oświadczenie woli oskarżonego i musi dotyczyć zarówno skazania, jak i orzeczenia określonej przez oskarżonego kary lub środka karnego. Art. 338a kpk pojawiający się w nowelizacji doprecyzowuje istniejącą praktykę i jednoznacznie pozwala na złożenie przez oskarżonego przedmiotowego wniosku jeszcze przed doręczeniem oskarżonemu zawiadomienia o terminie rozprawy. Terminem granicznym złożenia skutecznego wniosku jest zakończenie pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej, a nie tylko tego, który chce złożyć wniosek. Zakończenie przesłuchania oskarżonych następuje w chwili zarządzenie postępowania dowodowego przez przewodniczącego składu orzekającego. Nowością jest możliwość rozpatrzenia złożonego wniosku w sprawie o występki na posiedzeniu, w przypadku gdy wniosek został złożony przed doręczeniem oskarżonemu zawiadomienia o terminie rozprawy (proj. art. 339 § 1 pkt 4 kpk). W przypadku, gdy wniosek dotyczy zbrodni procedura nie ulega zmianie – może być on rozpoznany przez sąd tylko na rozprawie.

Katalog przedmiotowy spraw

Najistotniejszą zmianą jest diametralne poszerzenie katalogu przedmiotowego spraw karnych pozwalających na złożenie skutecznego wniosku. Po nowelizacji oskarżony będzie miał prawo do złożenia wniosku o dobrowolne poddanie się karze w sprawie karnej dotyczącej dowolnego przestępstwa, a nie tylko w przypadku występków – tak jak miało to miejsce przed nowelizacją. Tak więc również w sprawach dotyczących zbrodni np. zabójstwa, oskarżony będzie mógł złożyć wniosek o dobrowolne poddanie się karze – wcześniej było to niedopuszczalne.

Prawo do obrony

Przed nowelizacją, w sytuacji gdy oskarżony nie miał obrońcy z wyboru, sąd mógł na wniosek oskarżonego wyznaczyć mu obrońcę z urzędu, jednocześnie go o tym prawie pouczając. Po nowelizacji art. 387 § 1 kpk sąd nie jest już do tego zobowiązany, co również upraszcza i skraca procedurę.

Warunki uwzględnienia wniosku przez sąd

Po nowelizacji wniosek oskarżonego o wydanie wyroku skazującego może być uwzględniony tylko wtedy, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości. W tym przypadku zmiana polega ponownie na doprecyzowaniu kryteriów pozwalających na uwzględnienie wniosku i rozszerza je również o niebudzącą wątpliwości winę oskarżonego – wcześniej była mowa tylko o okolicznościach sprawy. W praktyce oznacza to, że wniosek może być uwzględniony w zasadzie tylko wtedy, gdy oskarżony przyznaje się do popełnienia przestępstwa i składa wyjaśnienia komplementarne z pozostałym materiałem dowodowym - dopiero wtedy można stwierdzić, że wina oskarżonego i okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości w świetle istniejącego materiału dowodowego.

Zmiana ta powinna rozwiązać wątpliwości istniejące w poprzednim stanie prawnym co do tego, czy oskarżony składając wniosek ma obowiązek przyznać się do winy i składać wyjaśnienia, czy też czysto instrumentalnie ograniczyć się tylko do złożenia samego wniosku.

Możliwość zastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary w przypadku uwzględnienia wniosku przez sąd

Jest to kolejne novum – art. 387 § 4 kpk przy uwzględnieniu wniosku pozwala sądowi na zastosowanie instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary niezależnie od podstaw przewidzianych w art. 60 § 1-4 kk W sprawach o zbrodnie nadzwyczajne złagodzenie kary może mieć miejsce tylko wtedy, gdy wniosek o został złożony przed doręczeniem oskarżonemu zawiadomienia o terminie rozprawy. Są to zmiany bardzo korzystne dla oskarżonego i w przypadku złożenia wniosku dają szansę na znaczące obniżenia wymiaru kary.

Przypomnieć należy, iż w procedurze wykroczeniowej instytucja skazania na rozprawie skróconej uregulowana jest w treści art. 73: *do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania na rozprawie obwiniony może złożyć wniosek o skazanie go w określony sposób bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Przy rozpoznawaniu tego wniosku stosuje się odpowiednio art. 64.*

ZMIANY W PRZEPISACH O ŚRODKACH PRZYMUSU PROCESOWEGO

Dawid Zakowicz

Zmiany w zakresie art. 247 kpk

Ustawa z dnia 27 września 2013 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw,⁵⁸ modyfikuje obowiązujący dotychczas model polskiego procesu karnego. Wprowadziła ona nowe uregulowania prawne, które wzmacniają kontrydiktoryjny modelu procesu karnego, głównie na etapie jurysdykcyjnym.

Zmiany dotyczą również kwestii procesowych środków przymusu. Ustawodawca wprowadzając uregulowania prawne w ramach art. 243-295 kpk, które obejmują zatrzymanie, środki zapobiegawcze, poszukiwania oskarżonego, list gończy i żelazny, kary porządkowe oraz zabezpieczenia majątkowe, dążył do ustanowienia warunków zabezpieczających wykonywanie czynności przez organy procesowe w niezbędnym zakresie. Ich istota sprowadza się do realizacji obowiązków procesowych, a tym samym zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Praktyka pokazuje, iż te środki były, są i będą nieodzownym elementem procesu karnego. Niejednokrotnie wynika to z faktu utrudniania postępowania ze strony oskarżonych, np. ukrywanie się, zacieranie śladów, niszczenie dowodów, czy też świadków lub innych uczestników postępowania.⁵⁹

Środki przymusu ograniczają prawa człowieka gwarantowane przez Konstytucję i ratyfikowane konwencje międzynarodowe.⁶⁰ Artykuł 41 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej gwarantuje prawa jednostki, tj. wolność i nietykalność osobistą, przy jednoczesnym wskazaniu na możliwość ich pozbawienia, czy też ograniczenia wyłącznie na zasadach i w trybie określonym w ustawie. Ustawa zasadnicza narzuca uregulowania w zakresie pozbawienia jednostki wolności, np. daje prawo odwołania się do sądu w celu niezwłocznego ustalenia jego legalności, niezwłocznego powiadomienia rodziny lub osoby wskazanej, uzyskania informacji o przyczynie zatrzymania, sposobie traktowania i możliwości odszkodowania.⁶¹

Stosowanie instytucji zatrzymania osoby jako środka przymusu, polega na krótkotrwałym pozbawieniu wolności osoby, odebraniu jej praw w zakresie swobodnego poruszania się, kontaktowania się z innymi oraz podporządkowania się poleceniom uprawnionego organu, jak i umieszczenie jej w miejscu odosobnienia. Ustawodawstwo polskie wyróżnia dwa rodzaje zatrzymania: procesowe i nieprocesowe. W przypadku pierwszego reguluje je kodeks postępowania karnego oraz kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz ustawa z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. 2014.382. j.t.), natomiast w drugim przypadku reguluje je ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. (Dz. U. 2015.355. j.t.), czy też ustawa o cudzoziemcach z dnia 12 grudnia 2013 (Dz. U. 2013.1650

---

⁵⁸ Ustawa z dnia 27 września 2013 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013.1247, z 2014 r. poz. 1556 oraz z 2015 r. poz. 21)

⁵⁹ T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, Warszawa 2011, s. 571-572.

⁶⁰ K. Witkowska, Gwarancje zatrzymanego, Prokuratura i Prawo 2011, nr 9, s. 80.

⁶¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej tekst uchwalony 2 kwietnia 1997 r.

z późn. zm.) i ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r. (Dz. U. 2011.231.1375 j.t. z późn. zm.).⁶²

Czynność zatrzymania i związane z nią dolegliwości, stanowią naruszenie podstawowych praw człowieka. Tym samym organy ścigania są zobligowane do realizowania określonych procedur oraz ich stosowania wobec zatrzymanych osób. Przykładem tego jest przepis art. 244 § 5 kpk nakładający obowiązek na Ministra Sprawiedliwości wydania rozporządzenia określającego wzór pouczenia dla osoby zatrzymanej.⁶³ Przyjęta forma pisemna umożliwi osobie zatrzymanej zapoznanie się z prawami i obowiązkami na etapie początkowym, jak i w późniejszym w sytuacji dalszego pozbawienia wolności. Jednocześnie wyeliminowane zostaną sytuacje, gdzie zatrzymany zarzucał organom ścigania, iż nie zawsze był informowany o wszystkich prawach. Nowe brzmienie w art. 244 § 2 kpk wskazuje na obowiązek natychmiastowego poinformowania zatrzymanego o przyczynie zatrzymania, jak i o prawach, które mu przysługują, w tym o prawie skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, do złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245, art. 246 § 1 i art. 612 § 2, jak również o treści art. 248 § 1 i 2, a także wysłuchania go (od 1 lipca 2015 roku).⁶⁴

W artykule pojawia się wyraz „natychmiast”, który z punktu widzenia służby prewencyjnej jest istotny. Definicje słownikowe określają to pojęcie jako „w tej chwili” lub „od razu”. Policjanci dokonujący czynności zatrzymania są zobligowani do natychmiastowego poinformowania zatrzymanego o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach. Część ze zmian, tj. dotyczących pomocy radcy prawnego ma charakter techniczny, który wynika wprost z art. 82 kpk. Należy podkreślić, iż pojawia się w art. 244 § 5 prawo do milczenia, gdzie osoba zatrzymana będzie mogła odmówić złożenia stosownych oświadczeń, które mogłyby ją obciążać i działać na jej niekorzyść.⁶⁵

W zakresie zmiany przepisu § 3 art. 245 kpk została ona dostosowana do wymogów wynikających z art. 41 pkt 2 Konstytucji RP, poprzez zapewnienie zatrzymanemu możliwości zawiadomienia o zatrzymaniu także wskazanej przez niego osoby innej niż osoba najbliższa.

Nowe brzmienie art. 245 kpk (wchodzi w życie z dniem 01.07.2015 roku) będzie następujące:
§ 1. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym, a także bezpośrednią z nimi rozmowę; w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.

§ 2. Przepis art. 517j § 1 oraz przepisy wydane na podstawie art. 517j § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Przepisy art. 261 stosuje się odpowiednio, z tym że zawiadomienie następuje na żądanie zatrzymanego.

Obowiązujący zapis art. 245 kpk odwołuje się wyłącznie do art. 261 § 1 i 3 kpk, gdzie wyłącza możliwość wyboru i nakłada obowiązek zawiadomienia, na żądanie zatrzymanego, osoby najbliższej. Brak odesłania do art. 261 § 2 kpk uniemożliwia powiadomienie innej oso-

---

⁶² A. Dowejko, Zatrzymanie procesowe osoby na podstawie art. 244 kpk, Szkoła Policji w Pile 2013, s. 6.

⁶³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2014 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym (Dz.U. 2014 poz. 737).

⁶⁴ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (do dnia 20 marca nieopublikowany).

⁶⁵ Ł. Chojniak, W. Jasiński, Opinia prawna dotycząca projektu ustawy o zmianie ustawy – kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (sprawozdanie podkomisji stałej do spraw nowelizacji prawa karnego, druki sejmowe nr 870, 945 oraz 378, Biuro Analiz Sejmowych, Warszawa 2013).

by spoza kręgu osób określonych w art. 115 § 11 kk. Nowelizacja kodeksu postępowania karnego rozszerza to uprawnienie, gdyż zgodnie z przywołanym przepisem Konstytucji RP, każdemu pozbawionemu wolności, nie na podstawie wyroku sądowego, przysługuje prawo wyboru, czy chce, aby o dokonaniu zatrzymania została powiadomiona rodzina, czy też inna wskazana osoba. Ta zmiana spowoduje, iż osoba zatrzymana będzie miała możliwość zawiadomienia więcej niż jednej osoby i nie będzie to musiała być osoba najbliższa. Tym samym nastąpi ujednolicenie tego rozwiązania w zakresie osób podlegających zawiadomieniu w sytuacji zatrzymania, czy też tymczasowego aresztowania.⁶⁶ Należy wskazać, iż ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw wprowadza zmianę w zakresie § 2, gdzie uregulowano kwestię umożliwienia kontaktu zatrzymanego z adwokatem lub radcą prawnym poprzez odwołanie do odpowiedniego stosowania art. 517j § 1 oraz przepisów wydanych na podstawie art. 517j § 2.

Kodeks postępowania karnego w art. 247 reguluje zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie na zarządzenie prokuratora. Obecne brzmienie art. 247 kpk jest zbyt ogólne, dając przez to prokuratorowi nad wyraz szeroki zakres możliwości zarządzania zatrzymaniem, co jest jednoznaczne z istotną ingerencją w konstytucyjnie chronione prawa i wolności. Przesłanką zatrzymania jest uzasadniona obawa, że osoba podejrzana nie stawi się na wezwanie w celu przeprowadzenia czynności dowodowej, czy też w inny bezprawny sposób będzie utrudniała jej przeprowadzenie oraz gdy będzie zachodziła potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego.

Znowelizowany artykuł 247 kpk reguluje kwestie zatrzymania i doprowadzenia prokuratora.

Art. 247 § 1 kpk. - *Prokurator może zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej albo podejrzanego, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że:*

- 1) nie stawią się na wezwanie w celu przeprowadzenia z ich udziałem czynności, o których mowa w art. 313 § 1 lub art. 314, albo badań lub czynności, o których mowa w art. 74 § 2 lub 3,*
- 2) mogą w inny bezprawny sposób utrudniać postępowanie.*

Obecne zapisy ogólnie wskazują możliwość zatrzymania i doprowadzenia osoby podejrzanej w przypadku obawy niestawienia się jej na wezwanie w celu przeprowadzenia czynności dowodowych. Proponowane zmiany dokonują rozszerzenia obowiązujących zapisów. W § 1 tego przepisu nastąpiło doprecyzowanie podstaw zarządzenia przez prokuratora tegoż zatrzymania. Przyjęto, iż ten środek przymusu będzie wykorzystywany zarówno wobec osoby podejrzanej, jak i podejrzanego. W przypadku pierwszego podmiotu dotyczyć będzie instytucji przedstawienia zarzutu, zaś w przypadku drugiego, gdy będzie chodziło o konieczność uzupełnienia zarzutu, czy też jego zmianę. Również będzie stosowany wobec tych osób, w przypadku uzasadnionej obawy niestawienia się na wezwanie w celu przeprowadzenia badań lub czynności określonych w art. 74 § 2 lub 3 kpk. Odrębnie w art. 74 § 3a kpk została wprowadzona możliwość zatrzymania i doprowadzenia przy odmowie poddania się tym obowiązkom. Bez większych zmian pozostały przesłanki dotyczące uzasadnionej obawy, że osoba ta nie stawi się na wezwanie albo w inny bezprawny sposób będzie utrudniać postępowanie. Tutaj należy wskazać, że zgodnie z dyspozycją art. 278 kpk, dotyczącego poszukiwania osoby oskarżonej lub osoby podejrzanej w przypadku, gdy miejsce pobytu nie jest znane, mają zastosowanie przepisy art. 247 kpk.

---

⁶⁶ Uzasadnienie Projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw, s. 70 – strona internetowa <http://bip.ms.gov.pl/pl/projekty-aktow-prawnych/prawo-karne/>.

Art. 247 § 2 kpk - zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie, o którym mowa w § 1, może także nastąpić, gdy zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego”.

§ 3 – W związku z zatrzymaniem można też zarządzić przeszukanie. Przepisy art. 220-222 i art. 224 stosuje się odpowiednio.

§ 4 - Niezwłocznie po doprowadzeniu przeprowadza się z udziałem zatrzymanego czynności wskazane w § 1, a po ich dokonaniu należy zwolnić go, o ile nie zachodzi potrzeba stosowania środka zapobiegawczego.

§ 5 - Rozstrzygając w przedmiocie środka zapobiegawczego, prokurator niezwłocznie zwalnia zatrzymanego albo występuje do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania.

§ 6 - Do zatrzymania, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio art. 246.

§ 7 - Zarządzenia, o których mowa w § 1, wykonuje Policja lub inne organy, o których mowa w art. 312, w zakresie swych właściwości, jeżeli ustawa uprawnia je do zatrzymywania osoby. Zarządzenia dotyczące zatrzymania i przymusowego doprowadzenia żołnierza w czynnej służbie wojskowej wykonują właściwe organy wojskowe.

Nadal decyzja o zatrzymaniu będzie pozostawać w dyspozycji prokuratora, przy czym czynności z udziałem osoby podejrzanej lub podejrzanego mogą być przeprowadzone przez inne organy postępowania przygotowawczego, w tym Policję, czy też finansowe organy dochodzenia. Wskazane czynności przesłuchania powinien wykonywać prokurator, z uwagi na fakt, iż to on zarządził zatrzymanie, a po przesłuchaniu będzie następowało rozstrzygnięcie w zakresie ewentualnego zastosowania środka zapobiegawczego. Decyzja taka jest umocowana prawnie w ramach kompetencji prokuratora. Zgodnie z dyspozycją art. 249 § 3 kpk, prokurator jest zobligowany do czynności przesłuchania w charakterze podejrzanego osoby, przed zastosowaniem lub wnioskowaniem do sądu o zastosowanie środka zapobiegawczego. Scedowanie tej czynności na inny organ mogłoby prowadzić do wydłużenia stanu zatrzymania w sytuacji, w której byłoby możliwe zastosowanie najłagodniejszych środków zapobiegawczych. Przeprowadzenie tych czynności przez prokuratora przyczyniłoby się do poprawy, jak i przyspieszenia podjęcia decyzji w tym zakresie. Jednocześnie wpłynęłoby na lepsze i gruntowniejsze sprawowanie nadzoru nad postępowaniem.⁶⁷

Ustawodawca z dniem 1 lipca 2015 roku wprowadzi w życie § 3 w art. 279 kpk, który będzie miał następujące brzmienie:

§ 3. W razie ujęcia i zatrzymania osoby ściganej listem gończym należy niezwłocznie doprowadzić ją do sądu, który wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, w celu rozstrzygnięcia przez sąd o utrzymaniu, zmianie lub uchyleniu tego środka, chyba że prokurator po przesłuchaniu zatrzymanego zmienił już środek zapobiegawczy lub uchylił tymczasowe aresztowanie. Przepis art. 344 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

Zapis ten bezpośrednio dotyczy tymczasowego aresztowania w odniesieniu do realizacji listu gończego w toku postępowania przygotowawczego, jak i sądowego. Istniejące regulacje prawne nie regulowały postępowania z osobą ujętą lub zatrzymaną w wyniku poszukiwań listem gończym, wobec której wydano postanowienie o tymczasowym aresztowaniu bez jej przesłuchania. Istotne jest, iż ustawa zasadnicza nakazuje przekazanie każdego zatrzymania do dyspozycji sądu w ciągu 48 godzin (art. 41 ust. 3) przy jednoczesnym uwzględnieniu

---

⁶⁷ Uzasadnienie Projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw – strona internetowa <http://bip.ms.gov.pl/pl/projekty-aktow-prawnych/prawo-karne/>

art. 5 ust. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (wymóg niezwłocznego postawienia zatrzymanego przed sędzią).

Proponowany § 3 art. 279 kpk będzie nakazywał niezwłoczne (bez nieuzasadnionej zwłoki) doprowadzenie zatrzymanego do sądu, który wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu. Sąd będzie decydował o utrzymaniu, zmianie lub uchyleniu tego środka. Przy czym zastrzeżono, że w sytuacji przesłuchania prokuratorskiego i zmiany środka zapobiegawczego lub uchylenia tymczasowego aresztowania, możliwe byłoby odstępstwo od doprowadzenia zatrzymanego do sądu. Nie zdecydowano się na dopuszczenie możliwości doprowadzania zatrzymanego do sądu właściwego ze względu na miejsce zatrzymania. Podyktowane jest to faktem, iż sąd, w którego okręgu doszło do faktycznego zastosowania tego środka przymusu procesowego, nie znając akt sprawy mógłby jedynie podjąć decyzję formalną w kwestii stosowania środka w postaci tymczasowego aresztowania. Natomiast sprowadzenie akt sprawy wydłużyłoby jedynie procedurę, gdyż konieczne byłoby ich fizyczne dostarczenie do sądu, a następnie zapoznanie się z ich zawartością. Proponowane zmiany podyktowane są wymogami Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jak i ustawy zasadniczej. Obecnie należy zasygnalizować, że może się to wiązać z problemami natury logistycznej dla Policji, gdyż konieczne będzie rozwiązanie kwestii przetransportowania zatrzymanego z odległych miejsc do właściwego sądu, co może kolidować z obowiązkiem niezwłocznego (bez nieuzasadnionej zwłoki) jego doprowadzenia.⁶⁸

Bez zmian pozostała regulacja dotycząca zażalenia na zatrzymanie prokuratorskie do sądu, zgodnie z art. 246 kpk. Z perspektywy Policji, istotne znaczenie mają zapisy art. 247 § 1 kpk, art. 247 § 3 kpk, art. 247 § 4 kpk, a przede wszystkim art. 247 § 7 kpk.

---

⁶⁸ Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego, Uzasadnienie Projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeksu postępowania karnego i niektórych innych ustaw, s. 86-88 – strona internetowa http://arch.prawo.ug.edu.pl/pdf/katedra11/UZASADNIENIE_PROJEKTU_KPK.pdf